

Provincieraadsbesluit

betreft **PROVINCIAAL BELEIDSPLAN STREEKGERICHT
BIBLIOTHEEKBELEID**
91/02.2316/PVD - openbib\streekgericht\2002

De Provincieraad,

Gelet op de artikelen 65 en 85 van de Provinciewet ;

Gelet op de artikelen 11, 12, 13 en 46 van het "Decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid" van 13 juli 2001 ;

Gelet op het hoofdstuk "Cultuur" van de "Beleidsverklaring van de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Oost-Vlaanderen 2001-2006" van 13 juni 2001 ;

Gelet op het Convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Provincie Oost-Vlaanderen m.b.t. de organisatie van het streekgericht bibliotheekbeleid, dat door de provincieraad op 8 mei 2002 werd goedgekeurd ;

Gelet op de positieve adviezen van de Provinciale Adviescommissie voor Openbaar Bibliotheekwerk in de vergaderingen van 19 juni, 11 september en 9 oktober 2002.

besluit :

Enig artikel : Het ontwerp van het Provinciaal Bibliotheekbeleidsplan Streekgericht Bibliotheekbeleid 2002-2007 wordt goedgekeurd.

Gent,

Namens de Provincieraad :

de Provinciegriffier

de Voorzitter

INLEIDING	p. 2
HOOFDSTUK 1: SITUATIESCHETS en SWOT-ANALYSE	p. 5
1. Oost-Vlaanderen in cijfers : een aantal relevante criteria	p. 5
2. De openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen	p. 6
2.1 <i>Spreiding van gedrukte en audiovisuele materialen</i>	p. 6
2.2 <i>Automatisering</i>	p. 7
2.3 <i>Bibliotheekgebruikers</i>	p. 7
2.4 <i>Uitleningen</i>	p. 7
2.5 <i>Conclusie</i>	p. 8
3. Provinciaal bibliotheekbeleid tot nu toe	p. 8
3.1. Provinciale Adviescommissie voor openbaar bibliotheekwerk	p. 8
3.2. Personeel	p. 9
3.3. Subsidies	p. 9
3.4. Projectsubsidies	p. 9
3.5. Ovinob	p. 10
3.6. Promotiecampagne "De weg naar Boekegem"	p. 12
3.7. Uitgave keuzelijsten	p. 13
3.8. Communicatie met het werkveld	p. 13
3.9. Bijscholingen voor bibliotheekpersoneel	p. 13
3.10. Samenwerkingsverbanden	p. 13
3.11. Samenwerking met de Openbare Bibliotheek Gent	p. 14
4. Proces van de beleidsplanning	p. 15
5. SWOT-analyse	p. 17
5.1. Beleidsdomein 1 : Positieversterking van de openbare bibliotheken door samenwerking [netwerking]	p. 17
5.2. Beleidsdomein 2 : Bibliotheektechnologie	p. 19
5.3. Beleidsdomein 3 : De openbare bibliotheek als actor in de lokale gemeenschap : ondersteuning, publiekswerking en promotie	p. 20
5.4. Beleidsdomein 4 : Consulting, management en algemene ondersteuning	p. 21
5.5. Beleidsdomein 5 : Gedecentraliseerd Bibliotheekwerk	p. 22
5.6. Conclusie	p. 23
HOOFDSTUK 2: MISSIE, DOELSTELLINGEN en ACTIES	p. 25
0. Missie	p. 25
1. Beleidsdomein 1: Positieversterking van de openbare bibliotheken door samenwerking [netwerking]	p. 25
2. Beleidsdomein 2: Bibliotheektechnologie	p. 26
3. Beleidsdomein 3: De openbare bibliotheek als actor in de lokale gemeenschap : ondersteuning, publiekswerking en promotie	p. 27
4. Beleidsdomein 4: Consulting, management en algemene ondersteuning	p. 28
5. Beleidsdomein 5: Gedecentraliseerd bibliotheekwerk	p. 28
HOOFDSTUK 3: MIDDELENTOEWIJZING	p. 30
HOOFDSTUK 4: INDICATOREN	p. 31
BIJLAGEN	p. 33
1. Lijst van de deelnemende bibliotheken aan het Ovinob-project	p. 33
2. Voorstel van samenstelling van de regionale samenwerkingsverbanden	p. 35
3. Samenstelling Provinciale Adviescommissie voor Openbaar Bibliotheekwerk	p. 38
4. Convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Provincie Oost-Vlaanderen m.b.t. de organisatie van het Streekgericht Bibliotheekbeleid	p. 39
5. Interprovinciaal voorstel tot concept Provinciaal Bibliotheeksysteem	p. 43

INLEIDING

Sedert de invoering van het bibliotheekdecreet van 1978 heeft het openbaar bibliotheekwezen in Vlaanderen een ware metamorfose ondergaan. Talrijke nieuwe ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat er in 2001 een nieuwe, aangepaste wetgeving werd opgesteld, waarbij zeer veel belang gehecht wordt aan samenwerking en overleg. In de nieuwe regelgeving is voor het eerst een medebeleidsbepalende rol weggelegd voor de Vlaamse provincies.

Het "Decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid" van 13 juli 2001 (van kracht vanaf 1 januari 2002) legt de verantwoordelijkheid voor het realiseren van een streekgericht bibliotheekbeleid duidelijk bij de provincie. Artikel 11 bepaalt dat de provincie het initiatief tot een streekgericht bibliotheekbeleid dient te nemen ter ondersteuning van de bibliotheekwerking van elke gemeente in de provincie.

De opdrachten voor het streekgericht bibliotheekbeleid worden opgesomd in artikel 13 :

- 1° het implementeren van projecten van het VCOB inzake netwerking, centrale catalogisering en collectieve producten en diensten;
- 2° ondersteuning verlenen aan de openbare bibliotheken inzake informatica, management, human resources en problemen omwille van tijdelijk personeelstekort;
- 3° op basis van overleg komen tot een efficiënte taakverdeling tussen de openbare bibliotheken;
- 4° het coördineren van collectieafspraken tussen de bibliotheken en van het interbibliothecair leenverkeer;
- 5° de dienstverlening organiseren voor langdurig zieken en personen die verblijven in een rustoord, rust- en verzorgingstehuis, een ziekenhuis;
- 6° promotionele activiteiten opzetten en ontwikkelen, in aansluiting op landelijke openbare bibliotheekcampagnes;
- 7° een gangmakerfunctie opnemen inzake leescultuurinitiatieven;
- 8° meewerken aan een Vlaams beleid inzake cultureel erfgoed;
- 9° samenwerkingsprojecten opzetten en realiseren tussen bibliotheken en culturele of andere instellingen en organisaties, onder meer met betrekking tot doelgroepenwerking en publiekswerking;
- 10° het begeleiden van vernieuwende processen inzake het bibliotheekwerk.

Om de bovenstaande opdrachten te concretiseren werd door de provincie een convenant afgesloten met de Vlaamse Gemeenschap. Dit convenant werd door de provincieraad goedgekeurd op 8 mei 2002. In het convenant wordt de bovenlokale opdracht van het provinciebestuur m.b.t. het streekgericht bibliotheekbeleid vastgelegd in 5 clusters of beleidsdomeinen :

Cluster 1: Netwerking

Cluster 2: Bibliotheektechnologie

Cluster 3: De openbare bibliotheek als actor in de lokale gemeenschap:

Cluster 4: Consultancy, management en algemene ondersteuning

Cluster 5: Gedecentraliseerd bibliotheekwerk

Het beleidsplan, dat na de goedkeuring van het convenant werd opgesteld, gaat concreter in op deze domeinen en geeft een aangepaste invulling met betrekking tot de bovenlokale bibliotheekwerking in Oost-Vlaanderen. De tekst vertrekt vanuit een situatieschets van het provinciaal beleid inzake het openbaar bibliotheekwerk. Hierop wordt een sterkte-zwakke analyse uitgevoerd. Vervolgens worden de algemene en concrete doelstellingen, de instrumenten, de acties, de middelen en een aantal indicatoren geformuleerd.

In het plan dienen bovendien volgende elementen te worden beschreven :

1° de wijze waarop de inspraak van alle gemeenten wordt georganiseerd, zoals bepaald in art. 12 van het decreet (zie Hstk 1 4. Proces van de beleidsplanning)

2° de samenstelling van het adviesorgaan zoals bepaald in art. 46, § 2 van het decreet (zie bijlage 3)

3° de bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden binnen de streekgerichte bibliotheekwerking, zoals bepaald in art. 12 van het decreet (zie bijlage 2)

4° de wijze waarop de provinciale initiatieven binnen het streekgericht bibliotheekwerk afgestemd zijn op de projecten van het VCOB inzake netwerking, centrale catalogisering en collectieve producten en diensten. (zie Hfstk 2)

Het plan kwam deels tot stand na interprovinciaal ambtelijk overleg in de schoot van de Vereniging van Vlaamse Provincies. Hierbij werden een aantal krijtlijnen uitgezet. Tevens had er uitgebreid overleg met de openbare bibliotheeksector plaats via de regiobijeenkomsten van bibliothecarissen en de vergaderingen van de provinciale adviescommissie voor openbaar bibliotheekwerk.

Artikel 7. §1 van het bovengenoemde convenant bepaalt dat het beleidsplan, opgesteld wordt voor een periode van zes kalenderjaren. Het dient te worden goedgekeurd door de provincieraad en wordt ingediend bij de Vlaamse administratie voor 15 november van het kalenderjaar volgend op de vernieuwing van de provincieraad. Het beleidsplan loopt tot en met het kalenderjaar volgend op de vernieuwing van de provincieraad.

Artikel 7. §2 van het convenant bepaalt, dat in afwijking van art. 7, §1, het eerste beleidsplan dient te worden ingediend voor 15 november 2002. Het loopt tot en met 31 december 2007.

Artikel 9. §1 van het convenant bepaalt dat er na drie jaar een tussentijdse evaluatie met een mogelijke bijsturing van het beleidsplan moet worden gemaakt,. Het aangepaste beleidsplan moet voor 1 november van het vierde jaar van het beleidsplan ingediend worden bij de Vlaamse administratie.

Artikel 9. §2 van het convenant bepaalt dat de eerste tussentijdse evaluatie van het eerste beleidsplan dient te gebeuren in 2005.

De accenten die in dit beleidsplan gelegd worden, kunnen in een aantal belangrijke kernwoorden worden samengebond :

- **Betrokkenheid**

De provincie Oost-Vlaanderen hecht zeer veel belang aan de betrokkenheid van de openbare bibliotheken bij het tot stand komen van het streekgericht bibliotheekbeleid. De bottom-up benadering blijft daarbij als basisfilosofie gelden.

- **Bereikbaarheid**
Het provinciebestuur wil ook een bereikbare en toegankelijke partner zijn voor de openbare bibliotheken.
- **Beheersbaarheid**
De provinciale aanpak is voor veel aspecten van het bovenlokaal bibliotheekwerk een beheersbare en werkbare schaal.

Met dit beleidsplan wil het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen duidelijk aangeven dat het bovenlokaal bibliotheekbeleid, waaraan reeds jarenlang groot belang wordt gehecht, op korte termijn verder zal uitgebouwd worden ter ondersteuning van het openbaar bibliotheekwerk in alle Oost-Vlaamse gemeenten.

HOOFDSTUK 1 : SITUATIESCHETS EN SWOT-ANALYSE

1. Oost-Vlaanderen in cijfers : een aantal relevante criteria

De provincie Oost-Vlaanderen beslaat een oppervlakte van 2.982 km² en strekt zich uit van Beveren in het noorden tot Ronse in het zuiden. Oost-Vlaanderen bestaat uit 65 gemeenten, verdeeld over 6 arrondissementen (Aalst, Dendermonde, Eeklo, Gent, Oudenaarde en Sint-Niklaas). De provincie wordt gekenmerkt door een aanzienlijke bevolkingsconcentratie in stedelijk gebied. Dit komt het duidelijkst tot uiting in de steden Aalst, Gent en Sint-Niklaas. Daartegenover vertonen de arrondissementen Eeklo en Oudenaarde een lage bevolkingsdichtheid en een sterk landelijk karakter.

Oost-Vlaanderen telde op 1 januari 2002 1.363.672 inwoners. De provincie is daarmee goed voor 22,9 % van de Vlaamse bevolking. Alleen de provincie Antwerpen heeft een groter aandeel.

De jeugd (van 0 tot 19 jaar) vertegenwoordigt 22,3 % van de bevolking. De actieve bevolking in Oost-Vlaanderen is goed voor 60,5 % van het totaal, terwijl de 65-plussers 17,3 % innemen. Dit betekent dat ook in Oost-Vlaanderen de vergrijzing zich doorzet.

Er is een zeer geringe bevolkingsaanroei in Oost-Vlaanderen, die volledig is toe te schrijven aan migratie.

Het gemiddeld inkomen in Oost-Vlaanderen sluit nauw aan bij dat in het Vlaamse gewest (respectievelijk 11.319 en 11.277 euro in het aanslagjaar 2000). Het arrondissement Aalst kent het hoogste gemiddeld inkomen, terwijl het arrondissement Eeklo het laagste heeft.

De werkgelegenheidsgraad in Oost-Vlaanderen is lager dan in het Vlaamse gewest (60,4 tegen 65,2). De steden Gent en Oudenaarde hebben de grootste werkgelegenheid, terwijl de allerlaagste werkgelegenheidsgraden veelal in pendelgemeenten met bovenmodale gezinsinkomens (De Pinte en Denderleeuw) en in aantrekkelijke, landelijke gemeenten (Lierde en Wachtebeke) zijn terug te vinden. De totale Oost-Vlaamse werkgelegenheid is in 2000 met 2,6 % gestegen. Bij een sectorale uitsplitsing van de totale werkgelegenheid blijken de secundaire en quartaire sectoren relatief oververtegenwoordigd in Oost-Vlaanderen in vergelijking tot het Vlaamse gewest, terwijl de tertiaire sector een zwakker aandeel laat optekenen (34,6 tegenover 39,3 %).

De werkeloosheidscoëfficiënt bedraagt in Oost-Vlaanderen 5,1. Daarmee scoort Oost-Vlaanderen precies even hoog als het Vlaams Gewest. De Gentse regio toont de grootste toename van de werkeloosheid, terwijl het arrondissement Dendermonde het best scoort.

Op cultureel gebied kunnen de Oost-Vlamingen terecht in 15 door de Provincie Oost-Vlaanderen gesubsidieerde Culturele Centra (Cultureel Centrum Sint-Niklaas; Cultureel Centrum De Werf, Aalst; Cultureel Centrum Lokeren; Cultureel Centrum De Herbakker, Eeklo; Cultureel Centrum Stroming, Sleidinge; Cultuurcentrum Belgica, Dendermonde; Cultureel Centrum Jan Tervaert, Hamme; Cultureel Centrum Stroming, Berlare; Cultureel Centrum Ter Vesten, Beveren; Cultureel Centrum Den Hoogen Pad, Adegem; Cultureel Centrum Temse; Cultureel Centrum De Plomblom,

Ninove; Cultureel Centrum Hoogendonck, Waasmunster; Cultureel Centrum De Woeker, Oudenaarde; Cultureel Centrum De Poort, Wetteren)

2. De openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen

Het openbaar bibliotheekwezen is in Oost-Vlaanderen vrij sterk uitgebouwd. Van de 65 gemeenten in Oost-Vlaanderen, beschikken er 64 over een erkende openbare bibliotheek volgens de bepalingen van het decreet van 19 juni 1978 betreffende het Nederlandstalig openbaar bibliotheekwerk. Alleen Horebeke (1.921 inwoners) heeft geen eigen bibliotheek.

Van de 64 gemeentelijke openbare bibliotheken zijn er 17 gelegen in een gemeente met minder dan 10.000 inwoners, 27 in een gemeente met een inwoneraantal tussen 10.000 en 20.000 en 20 bibliotheken zijn te vinden in gemeenten met meer dan 20.000 inwoners. Bovendien werken 21 bibliotheken voltijds, en 43 deeltijds.

2.1 Spreiding van gedrukte en audiovisuele materialen

In Oost-Vlaanderen bezitten de openbare bibliotheken samen 4.097.465 gedrukte materialen (jeugd, fictie en non-fictie) en 422.098 audio-visuele materialen. Dit betekent dat er 300,5 gedrukte materialen en 31 audiovisuele materialen per 100 inwoners van de provincie voorhanden zijn (cijfers van het werkjaar 2001).

Ter vergelijking tonen tabel 1 en 2 de totale collecties gedrukt materiaal en audiovisuele materialen en de densiteit per provincie en voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor deze tabel zijn enkel cijfers van het werkjaar 2000 beschikbaar.

Tabel 1 : Collectie gedrukt materiaal per provincie (werkjaar 2000)

Provincie	Aantal	Aantal per 100 inwoners
Antwerpen	5.824.390	354,3
Brussel	439.554	152,7
Limburg	3.178.028	401,7
Oost-Vlaanderen	4.235.224	311
Vlaams-Brabant	3.068.811	302,4
West-Vlaanderen	4.495.798	398,3
Vlaanderen	20.802.251	350,2

Hieruit blijkt dat Oost-Vlaanderen kwantitatief op gebied van spreiding van gedrukte materialen op twee na het slechtst scoort. Deze cijfers bieden echter geen informatie over de kwaliteit van de collecties.

Tabel 2 : Collectie audiovisuele materialen per provincie (werkjaar 2000)

Provincie	Aantal	Aantal per 100 inwoners
Antwerpen	687.955	41,8
Brussel	287.795	27,2
Limburg	288.365	36,4
Oost-Vlaanderen	393.188	28,9

Vlaams-Brabant	195.844	19,3
West-Vlaanderen	407.954	36,1
Vlaanderen	1.973.306	33,2

Uit deze vergelijking blijkt dat Oost-Vlaanderen ook op het vlak van de kwantitatieve spreiding van audiovisuele materialen in de middenmoot zit.

2.2 Automatisering

De automatisering van de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken is reeds ver gevorderd. Alle 64 openbare bibliotheken zijn reeds geautomatiseerd of bezig met de automatisering. Bovendien werken 61 van de 64 bibliotheken met het Vubis-systeem. Het feit dat zoveel bibliotheken hetzelfde systeem gebruiken heeft de uitbouw van het Ovinob-netwerk in de hand gewerkt. Sinds de start van dit project zijn 61 openbare bibliotheken verbonden met de Provinciale Centrale Catalogus, die zij gebruiken als bronbestand voor de lokale catalografie.

2.3 Bibliotheekgebruikers

De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken tellen samen 415.937 leners. Zij bereiken dus 30,5 % van de totale Oost-Vlaamse bevolking (cijfers van het werkjaar 2001). In vergelijking met de andere provincies is dit zeer hoog. Dit bewijst tabel 3.

Tabel 3 : Aantal en procentueel aandeel van de leners per provincie (cijfers werkjaar 2000)

Provincie	Aantal	Procentueel aandeel
Antwerpen	462.957	28,2 %
Brussel	38.055	13,2 %
Limburg	214.843	27,2 %
Oost-Vlaanderen	416.505	30,6 %
Vlaams-Brabant	215.053	21,2 %
West-Vlaanderen	310.762	27,5 %
Vlaanderen	5.940.251	27,3 %

Deze cijfers geven aan de provincie Oost-Vlaanderen een belangrijke koploperspositie : in geen enkele andere provincie is een groter deel van de bevolking lid van de openbare bibliotheek.

2.4 Uitleeningen

In 2001 waren de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken goed voor 12.080.583 uitleeningen. Daarvan werd 39,3 % vertegenwoordigd door jeugdboeken en 45,7 % door volwassenenboeken. Audiovisuele materialen waren goed voor 15 % van de uitleeningen.

Tabel 4 : Uitleningen per provincie (cijfers werkjaar 2000)

Provincie	Aantal	Aantal per 100 inwoners
Antwerpen	15.974.902	971,7
Brussel	1.075.983	373,9
Limburg	6.116.916	773,1
Oost-Vlaanderen	11.780.454	865,2
Vlaams-Brabant	6.054.898	596,7
West-Vlaanderen	11.163.732	989
Vlaanderen	51.090.902	860,1

Ook op het gebied van uitleningen scoort Oost-Vlaanderen vrij goed. Alleen Antwerpen en West-Vlaanderen genereren meer uitleningen per 100 inwoners.

2.5 Conclusie

De openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen werken over het algemeen goed tot zeer goed en bereiken een groot deel van de bevolking, mede doordat er in alle gemeenten op één na een openbare bibliotheek is. De collecties zijn iets kleiner dan in andere provincies, maar er wordt wel intensief gebruik van gemaakt. Dit zou kunnen wijzen op een grotere kwaliteit en actualiteit van de collecties, gekoppeld aan een beter afvoerbeleid.

De Provinciale Centrale Catalogus en het Interbibliothecair leenverkeer dat ermee verbonden is, dragen er dan weer toe bij dat elke Oost-Vlaming toegang heeft tot de volledige collectie van alle Oost-Vlaamse openbare bibliotheken. Het Ovinob-project geeft het Oost-Vlaams bibliotheekwezen een duidelijke meerwaarde, waar de gebruikers alleen maar baat bij hebben.

3. Provinciaal bibliotheekbeleid tot nu toe

3.1 Provinciale Adviescommissie voor openbaar bibliotheekwerk

Op 1 november 1998 werd er een provinciale adviescommissie voor openbaar bibliotheekwerk opgericht. In deze commissie werden vertegenwoordigers opgenomen van elke categorie van bibliotheken (volgens grootte van het werkgebied, voltijds/deeltijds), gespreid over de hele provincie.

Deze commissie bracht vooral adviezen uit met betrekking tot het verlenen van projectsubsidies aan de erkende openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen en het uitwerken van beleidsaccenten aangaande het openbaar bibliotheekwerk.

In februari 2002 werd deze commissie uitgebreid volgens de bepalingen van het decreet betreffende het geïntegreerd lokaal cultuurbeleid. De hervormde commissie adviseert de provincie inzake het Streekgericht Bibliotheekbeleid.

3.2 Personeel

Sedert 1 april 1998 beschikt de Provincie Oost-Vlaanderen over een **bibliotheekconsulent** die vooral een coördinerende functie heeft en die daarnaast een rol speelt bij de contacten met het werkveld, bij externe contacten binnen en buiten de provincie in verband met openbaar bibliotheekwerk, en bij contacten en samenwerking met de (ex-)Centrale Openbare Bibliotheek. Sinds 1 september 2002 is er een tweede bibliotheekconsulent in dienst, die zich vooral zal bezig houden met het Streekgericht Bibliotheekbeleid.

Bovendien beschikt de provincie Oost-Vlaanderen voor de uitbouw en opvolging van het Ovinob-project over twee netwerk-catalografen. Aan dit project wordt daarbovenop door een aantal medewerkers van de Dienst Informatica ruime steun verleend.

3.3 Subsidies

Het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen heeft voor het werkjaar 2000 de volgende subsidies uitbetaald aan de Oost-Vlaamse bibliotheeksector :

Gemeentelijke Plaatselijke Openbare Bibliotheken :

Administratief personeel	11.978.922 BEF
Onderhoudspersoneel	30.977.728 BEF
Technische werkingskosten	31.953.519 BEF

Privaatrechtelijke Plaatselijke Openbare Bibliotheken :

Onderhoudspersoneel	180.781 BEF
Technische werkingskosten	1.080.565 BEF

Stedelijke Centrale Openbare Bibliotheek Gent :

Aankoop regionale collectie	3.241.375 BEF
Verzorging regionale collectie	95.309 BEF

TOTAAL	79.508.199 BEF
--------	----------------

3.4 Projectsubsidies aan erkende openbare bibliotheken

Op 21 april 1999 keurde de provincieraad van Oost-Vlaanderen het reglement betreffende projectsubsidies aan erkende openbare bibliotheken goed. Dit reglement trad in werking op 1 mei 1999. Op de begroting 2002 werd hiervoor een bedrag van 61 973 euro ingeschreven.

Het gaat hier vooral om het ondersteunen van projecten, uitgaande van één of meer openbare bibliotheken, die het provinciebestuur de mogelijkheid bieden eigen beleidsaccenten te leggen en die een meerwaarde kunnen hebben voor de verdere uitbouw van het Oost-Vlaamse bibliotheekwezen. Daarbij is er zeker ook ruimte voor initiatieven die de samenwerking tussen de bibliotheken bevorderen en die de kennis van en de vertrouwdheid met nieuwe media bij de burger doen toenemen. Alle op het

tijdstip van de aanvraag erkende openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen komen voor deze projectsubsidies in aanmerking.

De subsidieaanvragen worden beoordeeld door de provinciale adviescommissie voor openbaar bibliotheekwerk.

3.5 Ovinob

In 1996 bleek uit een enquête die het Oost-Vlaamse provinciebestuur bij de openbare bibliotheken in de provincie hield, dat er heel wat belangstelling bestond voor een samenwerking op het gebied van catalogusuitbouw.

Na een onderzoek van de technische mogelijkheden, de vraag naar instemming van het Provinciebestuur en het voorzien van de nodige kredieten werd in september 1997 gestart met de uitbouw van **OVINO** (het **O**ost-**V**laams **I**nformatie**N**etwerk van **O**penbare **B**ibliotheken), een samenwerkingsverband tussen de provincie, de COB Gent en de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken.

Het uitgangspunt van het hele Ovinob-project was de informatieve en documentaire dienstverlening van de openbare bibliotheken aan het Oost-Vlaamse publiek uit te breiden en versneld te laten verlopen. Daartoe werd onder meer een provinciale centrale catalogus (PCC) uitgebouwd die on-line in de deelnemende bibliotheken raadpleegbaar is.

Er werd van start gegaan met een pilootproject waarbij de catalogus van de Centrale Openbare Bibliotheek Gent als basisbestand dienst deed. Deze catalogus werd in een eerste fase geleidelijk aangevuld met het bestand van 13 bibliotheken.

Voor elke POB werd en wordt dezelfde werkwijze toegepast :

- eerst aansluiten
- van dan af : invoer van de aanwinsten, mogelijkheid tot raadpleging van de PCC en de kans voor de OB om gegevens over te nemen voor de lokale catalogus
- planmatige "consolidatie" (=inladen van de eigen catalogus) OB per OB

Mede dankzij de enthousiaste medewerking van de pilootbibliotheken en de gedrevenheid van het provinciebestuur groeide Ovinob zeer snel uit de kinderschoenen.

Vanaf 1998 volgden de aansluitingen elkaar in verschillende fasen op. Op 1 oktober 2002 waren 61 van de 64 erkende openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen aangesloten. Deze bibliotheken zijn allemaal uitgerust met het Vubis-automatiseringssysteem.

De 3 overgebleven openbare bibliotheken (Haaltert, Herzele, Sint-Lievens-Houtem) werken met een ander automatiseringssysteem.

De 61 aangesloten bibliotheken bereiken samen zo'n 394.914 bibliotheekgebruikers, of ongeveer 95 % van alle leners in Oost-Vlaanderen. Jaarlijks realiseren zij zowat 11.496.835 ontleningen of zo'n 95 % van alle uitleningen in Oost-Vlaanderen.

Sedert 1 mei 1998 kan deze Provinciale Centrale Catalogus ook op het internet (<http://www.Ovinob.Oost-Vlaanderen.be>) geraadpleegd worden, zodat men als het ware vanuit de luie zetel thuis kan zien of bepaalde werken in de collectie van de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken aanwezig zijn. Ovinob en de informatie over de openbare bibliotheken kregen daarenboven vanaf 1 september 1999 een prominente plaats op de nieuwe provinciale website van Oost-Vlaanderen (<http://www.oost-vlaanderen.be>).

Begin september 1998 werd gestart met IMPALA, een elektronisch systeem dat geautomatiseerd interbibliothecair leenverkeer tussen de openbare bibliotheken vlot en snel laat verlopen.

Voor de deelnemende bibliotheken levert Ovinob zeker winst op.

De catalogusgegevens kunnen niet enkel worden geraadpleegd, maar kunnen ook overgenomen worden. Daardoor is de gezamenlijke catalogisering een belangrijk taakverdelend aspect van het project.

De interbibliothecaire samenwerking in verband met collectieaccenten en het interbibliothecair leenverkeer wordt door de centrale catalogus in ruime mate vergemakkelijkt. Uit de statistieken blijkt dat het IBL-verkeer tussen de Ovinob-bibliotheken flink is toegenomen en dat de leveringen veel vlotter kunnen verlopen. Ook werden de IBL-reglementen op elkaar afgestemd en werd het IBL-aanbod uitgebreid met cd-rom en video.

Een belangrijk positief element bij het Ovinob-project is dat via dit provinciaal initiatief, door het bestaan van uitgebreide overlegstructuren, de samenwerking tussen de openbare bibliotheken in ruime mate wordt bevorderd.

Naast een stuurgroep zijn er binnen Ovinob een hele reeks werkgroepen actief waar vanuit de basis - het werkveld - accenten worden gelegd en projecten gerealiseerd :

- werkgroep Catalografie
- werkgroep Muziek
- werkgroep Pr en Communicatie
- werkgroep Thema's
- werkgroep IBL
- werkgroep Analytische annotaties
- werkgroep Studie/Toekomst (gezamenlijke werkgroep met Winob)

De veelvuldige contacten binnen de Ovinob-overlegstructuur hadden verschillende concrete gevolgen :

- de communicatie-mogelijkheden via e-mail tussen de deelnemende bibliotheken werden vereenvoudigd ;
- er werd een extranet opgezet waardoor alle deelnemers zeer gemakkelijk informatie kunnen uitwisselen ;
- er werden door de deelnemers aan het project nieuwe werkgroepen of deelwerkgroepen opgericht ;
- er werd samen promotie gevoerd via gemeenschappelijke folders en affiches, en via een gezamenlijke grote persconferentie ;

- aspecten zoals een betere collectie-afstemming kwamen eveneens reeds aan bod ;
- naar aanleiding van het opstarten van het geautomatiseerd leenverkeer tussen de bibliotheken werden uitgebreide onderlinge afspraken gemaakt.

Belangrijk hierbij is dat de initiatieven van onderuit groeiden. Het provinciebestuur speelt hierbij de rol van coördinator.

Het Ovinob-project speelt een voorname rol bij het sterker worden van de contacten en het groeien van een saamenhorigheidsgevoel tussen de bibliotheken. Samenwerking en overleg zijn immers 2 sleutelwoorden bij het welslagen van het project. Na 5 volle jaren Ovinob-werking is duidelijk gebleken dat het project meer is dan het louter opbouwen van een provinciale centrale catalogus waarbij de catalogiseringswerkzaamheden gedeeld worden. Oorspronkelijk werd gedacht dat met de realisatie van een Centrale Catalogus, een website en geautomatiseerd leenverkeer de opdracht erop zat. Al vlug bleken dit slechts de noodzakelijke randvoorwaarden te zijn. Het werd een uitvalsbasis voor een echt samenwerkingsverband en de katalysator waarin de ideeën tot rijpheid konden komen om de plaatselijke bibliotheekwerking te overstijgen en het bibliotheekwezen daadwerkelijk meerwaarde te bieden.

Op provinciaal vlak blijft de samenwerking ook praktisch werkbaar. De geest van samenwerking tussen de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken is in niet geringe mate te danken aan de directe inbreng in en de betrokkenheid van alle deelnemende openbare bibliotheken bij het project.

In 2001 heeft de provincie Oost-Vlaanderen 6.720.894 BEF of € 166.606,60 besteed aan het Ovinob-project, verdeeld over :

Werkingskosten :	€ 69.004,90
Investeringskosten	€ 446,05
C-netabonnements :	€ 97.155,64

3.6 Promotiecampagne “De weg naar Boekegem”

Een ander treffend voorbeeld van samenwerking tussen de openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen, is de provinciale promotiecampagne “De weg naar Boekegem” die in 2002 reeds voor de vijftiende opeenvolgende keer met groot succes wordt georganiseerd. Deze campagne loopt elk jaar tijdens de Bibliotheekweek op Radio 2 Oost-Vlaanderen en combineert informatieve bijdragen rond openbaar bibliotheekwerk met een wedstrijdement. Telkens wordt ook een Oost-Vlaamse gemeente bekroond met de ere-titel “Boekegem” en wordt er een schiftingsvraag in de vorm van één of andere stunt uitgevoerd, waaraan ook nog een Radio 2-happening wordt gekoppeld.

Bij de editie van 2001 werden weer meer dan 10 000 inzendingen geteld. Dit zijn ongeëvenaarde cijfers voor een dergelijke radiocampagne (zelfs wanneer het een nationale actie betreft).

Het geheim van het succes schuilt voor een groot deel in de geslaagde samenwerking tussen verschillende partners : de openbare bibliotheken, het Provinciebestuur en Radio 2 Oost-Vlaanderen.

3.7 Uitgave keuzelijsten

Een ander voorbeeld van samenwerking is het gezamenlijk aanmaken van keuzelijsten door de openbare bibliotheken (voor de know-how) en het Provinciebestuur (voor de financiële en logistieke ondersteuning).

Dit gebeurde in 1999 in Oost-Vlaanderen met de uitgave van "**De leeslijst**" (een selectie van mogelijke schoolliteratuur voor 15 tot 18-jarigen), in samenwerking met de Stedelijke Openbare Bibliotheek Gent.

In oktober 2002 werd, ter gelegenheid van de Bibliotheekweek, de keuzelijst "**Sport in de literatuur**" uitgegeven, een produkt van de Ovinob-werkgroep Analytische annotaties.

In november 2002 loopt "**De tweede leeslijst**", weerom in samenwerking met de Stedelijke Openbare Bibliotheek Gent, van de persen.

3.8 Communicatie met het werkveld

In de afgelopen jaren werden regelmatig, door de Centrale Openbare Bibliotheek in samenwerking met het provinciebestuur, bijeenkomsten voor de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken georganiseerd door middel van bijscholings- en informatienamiddagen en/of contactvergaderingen.

3.9 Bijscholingen voor bibliotheekpersoneel

Vanaf 1999 werden de opleidingen voor het Oost-Vlaamse bibliotheekpersoneel verder uitgebouwd in samenwerking met de Oost-Vlaamse bestuursacademie. Het betrof voornamelijk opleidingen van bibliotheektechnische aard die tegen een betaalbare prijs aan de gemeentebesturen werden aangeboden. Deze vorming kon telkens op een grote belangstelling rekenen. Een aantal cursussen dienden zelfs herhaald te worden.

3.10 Samenwerkingsverbanden

In Oost-Vlaanderen bestaan ook reeds een aantal jaren een aantal samenwerkingsverbanden of overlegstructuren die tussen de bibliotheken onderling gegroeid zijn.

Het bekendste voorbeeld daarvan is het "Samenwerkingsverband van Meetjeslandse bibliotheken" (Aalter, Assenede, Eeklo, Evergem, Kaprijke, Knesselare, Lovendegem, Maldegem, Nevele, Sint-Laureins, Waarschoot, Wachtebeke, Zelzate en Zomergem) dat reeds een aantal jaren bestaat. Sinds enkele jaren zijn er tussen de Meetjeslandse bibliotheken afspraken omtrent het verwerven van informatieve boeken. Zo heeft elke bibliotheek een aantal accentrubrieken waaraan extra

aandacht besteed wordt door meer boeken en tijdschriften over bepaalde onderwerpen aan te kopen. Ook omtrent de aanschaf en het bewaren van tijdschriften is er sinds geruime tijd een regionale coördinatie. In 1999 werd een omvangrijk project rond audiovisuele materialen gerealiseerd. Gezamenlijke promotieprojecten zoals een rondreizende tentoonstelling en het uitnodigen van buitenlandse jeugdauteurs werden eveneens op het getouw gezet.

Een recenter samenwerkingsverband (1998) situeert zich in Zuid-Oost-Vlaanderen waar 9 openbare bibliotheken zich gegroepeerd hebben in ZOVLA (De Pinte, Gavere, Kruishoutem, Nazareth, Sint-Martens-Latem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zulte en Zwalm). Deze bibliotheken hebben tot hier toe vooral gezamenlijke uitbreidings- en promotieactiviteiten georganiseerd. Het Hartentroofproject en het Miljonairsproject waren in dat verband zeer geslaagde samenwerkingsvormen.

Zeven bibliotheken die zich situeren langs de N42 groepeerden zich in het samenwerkingsverband Route 42 (Brakel, Geraardsbergen, Herzele, Lierde, Oosterzele, Sint-Lievens-Houtem en Zottegem). De eerste acties bestonden uit afspraken omtrent het bewaren van tijdschriften en een gezamenlijke promotiecampagne met milieuvriendelijke draagtassen.

Midden 2000 werd het samenwerkingsverband Bib-art (Aalst, Denderleeuw, Erpe-Mere, Haaltert, Lede en Ninove) opgestart. De zes bibliotheken werkten een opleiding Klantenzorg uit voor hun personeelsleden. Daarnaast werkten ze samen aan een kennismakingsbrochure voor leerkrachten, met een eigenzinnige literatuurlijst en verwerkingstips.

De aanzet tot een samenwerkingsverband voor het Waasland werd in februari 2001 gegeven. Biblio Waas groepeerde de bibliotheken van Beveren, Kruikebeke, Lokeren, Moerbeke-Waas, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster. In een eerste fase werden vooral afspraken gemaakt rond personeel en het mogelijk op elkaar afstemmen van bibliotheektarieven.

Het samenwerkingsverband voor de Regio Dendermonde (Berlare, Buggenhout, Dendermonde, Hamme, Laarne, Lebbeke, Wetteren, Wichelen en Zele) werd in 2002 opgestart. Voorlopig bleef de samenwerking beperkt tot een voorstel tot harmonisering van de tarieven en het uitwisselen van ervaring.

3.11 Samenwerking met de Stedelijke Openbare Bibliotheek Gent

De samenwerking tussen het Provinciebestuur en de (ex-)COB Gent loopt vlot, dankzij regelmatig overleg.

Volgende activiteiten kwamen in 2002 aan bod :

- uitbouwen van de regionale collectie (themacollecties en algemene wisselcollecties, collecties voor leeskringen, bovenbouwcollectie ...)
- interbibliothecair leenverkeer
- educatieve wegwijzer
- ondersteuning bijscholing Oost-Vlaams bibliotheekpersoneel
- promotie (Bibliotheekweek, Jeugdboekenweek)
- ondersteuning Ovinob

4. Proces van de beleidsplanning

Dit bibliotheekbeleidsplan wil een belangrijke aanzet zijn voor de ontwikkeling, op een gestructureerde manier, van het streekgericht bibliotheekbeleid in de provincie Oost-Vlaanderen.

Vanzelfsprekend ging aan het opstellen van dit bibliotheekbeleidsplan heel wat voorbereidend werk vooraf :

- sedert de aanstelling van een bibliotheekconsulent voor de provincie Oost-Vlaanderen in april 1998, werd door middel van werkbezoeken en andere informele of formele contacten geluisterd naar de verzuchtingen en de betrachtingen van de openbare bibliotheeksector ;
- in het kader van de overlegstructuur (met een stuurgroep en verschillende werkgroepen) binnen Ovinob werd de nodige inspraak bij de ontwikkeling van een provinciaal bibliotheekbeleid verzekerd. Belangrijk is dat hierbij duidelijk vanuit de "bottom-up"-benadering gewerkt werd, wat van bij het begin een grote betrokkenheid van de sector impliceerde ;
- met ingang van 1 november 1998 werd een provinciale adviescommissie voor openbaar bibliotheekwerk opgericht. Deze commissie bracht vooral adviezen uit met betrekking tot de projectsubsidies aan de erkende openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen en met betrekking tot het uitwerken van beleidsaccenten t.o.v. het openbaar bibliotheekwerk ;
- binnen de VVP (Vereniging van Vlaamse Provincies) werd een projectwerkgroep opgericht. Deze werkgroep bestond uit de stafmedewerkers die zich bezighouden met bibliotheekbeleid in de verschillende provincies. Deze werkgroep bestudeerde de taken die voor de provincies voorzien worden in het nieuwe decreet. Om deze takenlijst gestructureerder aan te pakken werden ze in vijf beleidsdomeinen samengebracht. Deze 'cluster'tekst was een zeer algemeen document, waarin geen concrete projecten per provincie naar voor geschoven werden ;
- op 14 februari 2002 verklaarde de Bestendige Deputatie van de Provincie Oost-Vlaanderen zich akkoord met een uitbreiding van de bestaande Provinciale Adviescommissie voor openbaar bibliotheekwerk, zoals voorzien in het nieuwe decreet. Omdat in dit decreet verschillende uitgangspunten voor cultuurbeleid geënt zijn op de verdeling binnen het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, werd voor de samenstelling van deze commissie gebruik gemaakt van dit instrument. Vijftien Oost-Vlaamse steden of gemeenten die nominatief vermeld zijn in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen kregen een vertegenwoordiging in deze commissie. Ze werden aangevuld met drie kleinere gemeenten. De betrokken gemeenten konden de keuze maken om zich te laten vertegenwoordigen door een deskundige of een mandataris en werden hiervoor aangeschreven. Gent (stad in grootstedelijk gebied), Aalst en Sint-Niklaas (centrumgemeenten in de regionaalstedelijke gebieden) worden vertegenwoordigd door een deskundige en een mandataris. Het voorzitterschap wordt waargenomen door de gedeputeerde voor cultuur. Als ondervoorzitters werden 2 provincieraadsleden aangesteld. De volledige samenstelling van deze commissie is opgenomen in bijlage 3.
- een volgende stap was een verdere informatieronde bij een aantal bibliotheken en samenwerkingsverbanden, ten einde suggesties te

verzamelen om de voorlopige takenlijst verder aan te vullen en te concretiseren ;

- op 15 maart werd een contactvergadering georganiseerd voor alle Oost-Vlaamse openbare bibliotheken. Hierop werd een werktekst voorgesteld en werd een eerste voorstel tot afbakening van de samenwerkingsverbanden voorgelegd. Tevens werden bijkomende suggesties gevraagd voor de ontwikkeling van het Streekgericht Bibliotheekbeleid ;
- de ontvangen suggesties werden ter aanvulling opgenomen in een tweede versie van de werktekst ;
- vervolgens werden 7 regionale bijeenkomsten van bibliothecarissen op het getouw gezet :

maandag 6 mei : 9:30u - 12:00u	Regio Zuid-Oost- Vlaanderen	Bibliotheek Nazareth
maandag 6 mei : 14:00 - 16:30u	Regio N42	Bibliotheek Zottegem
maandag 13 mei 9:30u - 12:00u	Regio Gent	Bibliotheek Merelbeke
donderdag 23 mei 13:30u - 16:00u	Regio Waasland	Bibliotheek St.-Niklaas
vrijdag 24 mei 9:30u - 12:00u	Regio Aalst	Bibliotheek Lede
vrijdag 24 mei 14:00u – 16:30u	Regio Dendermonde	Bibliotheek Wetteren
maandag 3 juni 13:30u – 16:00u	Regio Meetjesland	Bibliotheek Eeklo

Hierbij kwamen vooral volgende aandachtspunten aan bod :

- Welke bovenlokale taken kunnen uitgevoerd worden op overkoepelend provinciaal niveau?
  - Welke bovenlokale taken kunnen uitgevoerd worden door de samenwerkingsverbanden?
  - Suggesties voor andere bovenlokale taken die niet in de werktekst vermeld worden.
  - Welke grenzen moeten de samenwerkingsverbanden aannemen?
  - Welke juridische vorm moeten de samenwerkingsverbanden hebben?
- op 11 juni 2002 werden de gezamenlijke resultaten van de regiobijeenkomsten tijdens de Algemene Vergadering van Ovinob aan de Oost-Vlaamse bibliothecarissen voorgelegd.

- op 19 juni 2002 werden de gezamenlijke resultaten van de regiobijeenkomsten eveneens besproken tijdens de eerste bijeenkomst van de vernieuwde provinciale adviescommissie voor openbaar bibliotheekwerk. Tezelfdertijd werd een voorstel geformuleerd tot afbakening van de regionale samenwerkingsverbanden.
- Alle gemeentebesturen werden vervolgens aangeschreven om zich uit te spreken over dit voorstel.
- Op 11 september 2002 werden de algemene en concrete doelstellingen van het Streekgericht Bibliotheekbeleid ter goedkeuring aan de provinciale adviescommissie voorgelegd. De commissie formuleerde naar aanleiding van de reacties van de gemeenten een alternatief voorstel tot indeling van de regio's ZOVLA en Vlaamse Ardennen.
- De betrokken gemeenten werden aangeschreven om zich uit te spreken over het alternatieve voorstel tot indeling van de regio's ZOVLA en Vlaamse Ardennen.
- Op 9 oktober 2002 werd de derde vergadering van de provinciale adviescommissie gehouden. Hierop werden de instrumenten en acties van het beleidsplan besproken. Naar aanleiding van de reacties van de betrokken gemeenten, adviseerde de commissie de afbakening van samenwerkingsverbanden, zoals die op 19 juni werd voorgesteld, te behouden.

5. SWOT-analyse

5.1 BELEIDSDOMEIN 1 : POSITIEVERSTERKING VAN DE OPENBARE BIBLIOTHEKEN DOOR SAMENWERKING [NETWERKING]

Sterkten

- Er worden regelmatige overlegmomenten met het werkveld georganiseerd.
- Het Ovinob-project speelt een voorname rol bij het sterker worden van de contacten en het groeien van een samenhorigheidsgevoel tussen de bibliotheken.
- Het Ovinob-project is een uitvalsbasis voor een echt samenwerkingsverband en de katalysator waarin de ideeën tot rijpheid kunnen komen om de plaatselijke bibliotheekwerking te overstijgen en het bibliotheekwezen daadwerkelijk meerwaarde te bieden.
- Er bestaan reeds spontaan gegroeide samenwerkingsverbanden tussen de openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen.
- De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken tonen, door de ervaringen met Ovinob, een grote bereidheid tot samenwerken.
- De openbare bibliotheken, individueel of in samenwerking met andere, worden ondersteund door projectsubsidies.
- Sinds 1998 is er specifiek personeel betrokken bij het Streekgericht Bibliotheekbeleid in de Provincie Oost-Vlaanderen.
- De provincie Oost-Vlaanderen beschikt over eigen vergaderinfrastructuur en stelt die ter beschikking.
- De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken, die aangesloten zijn bij Ovinob, hebben toegang tot een eigen extranet.

- De betrokkenheid van de Oost-Vlaamse bibliothecarissen bij het Ovinob-project is groot.
- De provincie Oost-Vlaanderen neemt actief deel aan het interprovinciaal overleg i.v.m. het streekgericht bibliotheekbeleid, onder de vleugels van de VVP.
- De wettelijk verplichte financiële middelen zijn beschikbaar.
- Van de 64 openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen zijn er 61 aangesloten bij Ovinob.

Zwakten

- Het provinciebestuur heeft een logge, administratieve structuur.
- Het niet-leidend bibliotheekpersoneel is onvoldoende op de hoogte van het provinciaal beleid en de Ovinob-werking.
- De huidige, spontaan gegroeide samenwerkingsverbanden van openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen beschikken niet over een juridische structuur en hebben bijgevolg geen rechtspersoonlijkheid.
- De huidige samenwerkingsverbanden van openbare bibliotheken omvatten nog niet de gehele provincie Oost-Vlaanderen.
- De taken van de samenwerkingsverbanden van openbare bibliotheken liggen (nog) niet vast.
- Er is onvoldoende tweerichtingscommunicatie tussen de provincie en de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken.

Kansen

- Het decreet op de intergemeentelijke samenwerking biedt kansen voor de samenwerkingsverbanden, aangezien het kan voorzien in een juridische structuur.
- De evoluties in de communicatietechnologie kunnen een positieve invloed hebben op de uitbouw van een Provinciaal Bibliotheekstelsel.
- De door het decreet betreffende het geïntegreerd lokaal cultuurbeleid opgelegde samenwerking tussen de openbare bibliotheken kan het openbaar bibliotheekwezen een nieuwe dynamiek geven.
- In het nieuwe decreet betreffende het geïntegreerd lokaal cultuurbeleid is een nieuwe, actieve rol weggelegd voor de provinciebesturen, waardoor deze zelf een doordacht bibliotheekbeleid kunnen voeren.
- Het bestaan van een Vlaams Centrum voor Openbaar Bibliotheekwerk biedt vele kansen voor een kwalitatief bibliotheekbeleid.
- Synergie met andere sectoren kan leiden tot een vruchtbare en verrijkende kruisbestuiving.

Bedreigingen

- De snelle evoluties in de communicatietechnologie kunnen huidige technologische oplossingen snel achterhalen.

- De onduidelijkheid over het VCOB en het VLACC II-project bedreigt het voortbestaan van Ovinob.
- De onduidelijkheid over de taakverdeling tussen het VCOB en de provincies kan een goed beleid in de weg staan en ten koste gaan van een efficiënte middelenverdeling.
- Door de beperkte personeelsformaties van vele openbare bibliotheken kan het Streekgericht bibliotheekbeleid tot overbelasting van het personeel leiden.
- De mogelijk geringe betrokkenheid van de lokale gemeentebesturen kan leiden tot een geringe deelname aan het Streekgericht Bibliotheekbeleid.
- De verschillende problematiek van grote en kleine openbare bibliotheken maakt een eenduidig Streekgericht Bibliotheekbeleid moeilijker.
- Mogelijke persoonlijke voorkeuren van bibliothecarissen kunnen een belemmering vormen voor de samenwerkingsverbanden.
- Mogelijke tegenstellingen tussen lokale en bovenlokale belangen kunnen een hinderpaal vormen voor het Streekgericht Bibliotheekbeleid.
- De samenwerkingsverbanden van verschillende sectoren verschillen qua geografische indeling (bv regiosportdiensten, politiezones, ...).
- De samenwerkingsverbanden binnen de culturele sector verschillen qua geografische indeling (bv Culturele Centra).
- De bibliotheken moeten op zoveel niveaus samenwerken dat dit kluwen van samenwerking kan leiden tot een overbevraging en zelfs tegenstrijdigheden.

5.2 BELEIDSDOMEIN 2 : BIBLIOTHEEKTECHNOLOGIE

Sterkten

- Oost-Vlaanderen beschikt over een Provinciale Centrale Catalogus.
- In Oost-Vlaanderen beschikken de openbare bibliotheken over een eigen Provinciaal IBL-systeem binnen Ovinob.
- Alle Oost-Vlaamse openbare bibliotheken die aangesloten zijn bij Ovinob, hebben toegang tot het intranet van Ovinob.
- Ovinob beschikt over een eigen website waar de burger de Provinciale Centrale Catalogus kan raadplegen.
- Ovinob beschikt over verschillende werkgroepen die op de diverse terreinen van de openbare bibliotheekwerking actief zijn.
- Het Ovinob-project beschikt over specifiek personeel in de vorm van 2 netwerkcatalografen.
- Het werkveld is sterk betrokken bij het Ovinob-project.
- 61 van de 64 Oost-Vlaamse openbare bibliotheken hebben gekozen voor hetzelfde bibliotheeksysteem (Vubis).

Zwakten

- De mogelijkheden van Ovinob zijn onvoldoende bekend bij de gebruiker.
- In de Provinciale Centrale Catalogus is geen uitleeninformatie opgenomen.
- De PCC draait nog op een verouderde versie van Vubis.
- Het onderhoud van de PCC.

Kansen

- Door het aanbieden van uitleeninformatie kunnen we inspelen op de vraag van de gebruiker.
- Het VLACC II-project biedt kansen voor de uitbouw van een Provinciaal Bibliotheekstelsel en voor de netwerking in de sector.
- Het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen is ICT-minded.
- Nieuwe ontwikkelingen op ICT-vlak kunnen een kans betekenen bij de uitbouw van een bibliotheekstelsel.
- Door de mogelijke overschakeling op het nieuwe [VubisSm@rt](#) kan de PCC gebruiksvriendelijker en efficiënter worden.

Bedreigingen

- De onduidelijkheid rond VLACC II kan de uitbouw van een Provinciaal Bibliotheekstelsel in de weg staan.
- De onduidelijkheid rond de systeemkeuze kan de snelle implementatie van een PBS in de weg staan.
- Er bestaan in Oost-Vlaanderen verschillende bibliotheeksystemen.
- De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken beschikken over weinig of geen specifiek ICT-personeel.

5.3 BELEIDSDOMEIN 3 : DE OPENBARE BIBLIOTHEEK ALS ACTOR IN DE LOKALE GEMEENSCHAP : ONDERSTEUNING, PUBLIEKSWERKING EN PROMOTIE.

Sterkten

- De provincie Oost-Vlaanderen organiseert al jaren samen met de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken de succesvolle promotieactie "De Weg naar Boekegem".
- De provincie Oost-Vlaanderen heeft een zeer goede relatie met de regionale radio (Radio 2 Oost-Vlaanderen)
- Via projectsubsidies ondersteunt de provincie acties m.b.t. publiekswerving en leesbevordering.
- De provinciale bibliotheekmedewerkers hebben heel wat ervaring inzake public relations.
- De provincie geeft, in samenwerking met de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken, thematische keuzelijsten uit, die verdeeld worden in alle Oost-Vlaamse openbare bibliotheken.

Zwakten

- Er is geen duidelijk eenvormig beleid inzake specifieke doelgroepen.
- De provinciale ondersteuning van specifieke doelgroepen gebeurt enkel via projectsubsidies.

- Er is geen provinciaal aanbod aan tentoonstellingen, voorstellingen of activiteiten ten behoeve van de openbare bibliotheken.

Kansen

- Aansluiten bij de landelijke promotieacties die door het VCOB worden georganiseerd.
- De betrokkenheid van de provincie Oost-Vlaanderen bij XP-Oost, het provinciaal cultuurprogramma op de regionale televisie (AVS).
- De samenwerking met Rodekruisziekenhuisbibliotheken kan de dienstverlening in Oost-Vlaanderen sterk verruimen en verbeteren.
- De mogelijke samenwerking met culturele actoren, andere steunpunten en andere diensten inzake vrijetijdsbesteding kan het bibliotheekwezen sterk ondersteunen.

Bedreigingen

- Er zijn grote verschillen op het gebied van infrastructuur bij de verschillende Oost-Vlaamse openbare bibliotheken.
- De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken beschikken over weinig of geen specifiek public-relations-personeel.
- De budgetten in de lokale Oost-Vlaamse openbare bibliotheken zijn zeer verschillend en vaak beperkt.
- De niet-gebruiker heeft nog een weinig dynamisch en onduidelijk beeld van de openbare bibliotheek.
- De burger heeft nog te weinig kennis van de mogelijkheden van de openbare bibliotheek.
- De lokale beleidsverantwoordelijken zijn soms onvoldoende op de hoogte van de werking van de openbare bibliotheek.
- De onduidelijke taakverdeling in het decreet betreffende het geïntegreerd lokaal cultuurbeleid, m.b.t. dienstverlening aan specifieke doelgroepen, kan voor verwarring zorgen.
- De concurrentie van andere vrijetijdsbestedingen kan een bedreiging vormen voor het openbaar bibliotheekwezen.
- Een mogelijke invoering van het leenrecht kan een zware belasting betekenen voor het openbaar bibliotheekwezen.

5.4 BELEIDSDOMEIN 4 : CONSULTANCY, MANAGEMENT EN ALGEMENE ONDERSTEUNING

Sterkten

- Het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen organiseert specifieke en kwaliteitsvolle opleidingen voor bibliotheekpersoneel tegen een betaalbare prijs, in samenwerking met de Oost-Vlaamse Bestuursacademie.
- De bibliotheekconsulent adviseert de openbare bibliotheken geregeld.
- De werkgroepen van Ovinob werken de kennisuitwisseling in de hand.
- De provincie Oost-Vlaanderen maakt proefprojecten inzake vernieuwende processen mogelijk.

Zwakten

- De provincie Oost-Vlaanderen biedt geen managementondersteuning aan de openbare bibliotheken aan.
- De bestaande opleidingen zijn vooral van bibliotheektechnische aard.
- De provincie Oost-Vlaanderen biedt geen oplossing voor de opvang van tijdelijke personeelstekorten in de openbare bibliotheken.
- Er is nog geen taakverdeling tussen de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken.
- De aanwezige know-how in de lokale Oost-Vlaamse openbare bibliotheken wordt onvoldoende benut.
- De provincie Oost-Vlaanderen biedt de openbare bibliotheken geen juridische ondersteuning in de vorm van informatie of advies.

Kansen

- De bereidheid om mee te werken aan vernieuwende projecten is bij een aantal openbare bibliotheken aanwezig.
- De mogelijke samenwerking met de Bibliotheekschool Gent kan het aanbod aan opleidingen verruimen en verdiepen.
- Een verder uitgebouwde samenwerking met de Oost-Vlaamse Bestuursacademie kan de vorming van bibliotheekpersoneel verbeteren.
- Regionale samenwerking biedt kansen om te komen tot een efficiënte taakverdeling.
- Samenwerking en overleg met het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken kan leiden tot een verbetering van het bibliotheekbeleid.

Bedreigingen

- De overbevraging en overbelasting van veel bibliothecarissen kan het Streekgericht Bibliotheekbeleid en de regionale samenwerking in gevaar brengen.
- Door het verdwijnen van de rol van de Centrale Openbare Bibliotheken dreigt hun know-how inzake consultancy te verdwijnen.
- Bij een aantal openbare bibliotheken bestaat er een vrees voor het onbekende, die deelname aan vernieuwende projecten tegenhoudt.
- De onduidelijkheid / totale afwezigheid van richtlijnen m.b.t. afvoer en bestemming van de materialen leidt tot verwarring in het collectiebeheer in de openbare bibliotheken.

5.5 BELEIDSDOMEIN 5 : GEDECENTRALISEERD BIBLIOTHEEKWERK

Sterkten

- De provincie Oost-Vlaanderen stelt, in samenwerking met de ex-COB, een sterk uitgebouwd aanbod van wisselcollecties ter beschikking van de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken ter ondersteuning van hun eigen collecties.

- 64 van de 65 Oost-Vlaamse gemeenten beschikken over een erkende openbare bibliotheek.
- De provincie Oost-Vlaanderen heeft een sterk uitgebouwd IBL-systeem dat verbonden is met de PCC.

Zwakten

- De provincie Oost-Vlaanderen ondersteunt nog geen projecten inzake cultureel erfgoed.
- Wegens groot succes worden de openbare bibliotheken geconfronteerd met zeer lange wachttijden voor de wisselcollecties.
- Het transport van de wisselcollecties dient door de gemeente zelf te gebeuren.
- Horebeke beschikt niet over een erkende openbare bibliotheek.
- Er bestaat geen uniforme lenerskaart voor (Oost-)Vlaanderen.
- Er bestaan geen uniforme reglementering en tarifiering voor de openbare bibliotheken in Oost-Vlaanderen.

Kansen

- De internet-technologie kan de dienstverlening aan de gebruiker aan huis brengen.
- Samenwerking met de Provinciale Dienst voor Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium kan een kans betekenen inzake cultureel erfgoed.
- Samenwerken met overkoepelende organisaties en instellingen inzake cultureel erfgoed kan verrijkend werken.
- Inspelen op nationale acties m.b.t. cultureel erfgoed kan het beleid versterken.
- Een mogelijke koppeling van de Provinciale Centrale Catalogus met CAGE-Web kan leiden tot een grotere samenwerking.
- Samenwerking met niet-openbare bibliotheken en documentatiecentra i.v.m. cultureel erfgoed.

Bedreigingen

- Filialen en uitleenposten van Oost-Vlaamse openbare bibliotheken hebben soms een geringe uitstraling en laag rendement.
- De gemeentelijke autonomie kan een bedreiging vormen voor een uniformisering van de dienstverlening.
- De onduidelijke rol van de openbare bibliotheken inzake cultureel erfgoed zorgt voor verwarring. Een openbare bibliotheek is geen bewaarbibliotheek of archiefdienst.
- Samenwerking met lokale centra voor cultureel erfgoed verloopt soms moeilijk door personeelstekorten en een gebrekkige behuizing van betreffende centra.

5.6 CONCLUSIES

De provincie Oost-Vlaanderen voert reeds sedert een aantal jaren een eigen bibliotheekbeleid, bovenop de subsidies die in het bibliotheekdecreet van 1978 voorzien waren. Bij het uitstippelen van dit beleid werd de bibliotheeksector nauw betrokken en werd de bottom-up benadering als basisfilosofie genomen. Dit leidde tot een vrij grote tevredenheid in de sector over de provinciale ondersteuning. Getuige daarvan het groot aantal sterke punten die in deze SWOT-analyse aangeduid werden. Dit betekent echter niet dat de verantwoordelijken mogen blind blijven voor de zwaktes en de bedreigingen.

Het "Decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid" biedt immers de kans om dit beleid verder uit te bouwen en te verstevigen ten bate van de openbare bibliotheeksector in Oost-Vlaanderen. De grotere inzet van mensen en middelen kan leiden tot een "aanvallende houding" bij verschillende beleidsdomeinen.

Wat de eerste vier beleidsdomeinen betreft dient er, naast het ontwikkelen van nieuwe initiatieven, ook zorg voor gedragen te worden dat waardevolle realisaties uit het verleden kunnen bestendig worden. Realisaties zoals Ovinob en de campagne "De weg naar Boekegem" zijn duidelijke voorbeelden van het vooruitstrevende beleid dat de provincie Oost-Vlaanderen sedert jaren gevoerd heeft. De ontwikkeling van een Streekgericht Bibliotheekbeleid moet toelaten om op dit elan verder te gaan.

Op korte termijn zijn beleidsdomeinen 1,2 en 3 prioritair. Op langere termijn dient zeker werk gemaakt te worden van beleidsdomeinen 4 en 5, omdat een aantal aspecten van deze domeinen voor Oost-Vlaanderen een nog grotendeels braakliggend terrein vormen.

HOOFDSTUK 2 : MISSIE, DOELSTELLINGEN EN ACTIES

0. Missie

Het Oost-Vlaamse provinciale bibliotheekbeleid heeft tot doel te komen tot een meer effectieve en efficiënte bovenlokale bibliotheekwerking op basis van een doordacht regionaal systeem van lokale bibliotheekvoorzieningen, die een antwoord geven op de steeds wijzigende informatiebehoeften van de gebruikers en die leiden tot een verbetering van de maatschappelijke rol en relevantie van de openbare bibliotheek. Bijzondere aandacht gaat hierbij naar vernieuwende processen en schaalvergroting.

1. Beleidsdomein 1 : Positieversterking van de openbare bibliotheken door samenwerking [netwerking]

Algemene doelstelling :

Netwerking, gecoördineerd door de provincie Oost-Vlaanderen, leidt tot een versterking van de maatschappelijke rol van de openbare bibliotheken en een optimalisering van de dienstverlening aan de burger.

Concrete doelstellingen :

1. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken leggen, zowel onderling als met andere actoren, contact inzake bibliotheekwerking, leescultuur en documentair erfgoed.
2. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken stemmen hun bibliotheektaken op elkaar af.
3. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken engageren zich binnen een gestructureerd bovenlokaal overleg.
4. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken zijn actief betrokken bij het Streekgericht Bibliotheekbeleid.

Instrumenten en acties :

- Oprichten en ondersteunen van regionale samenwerkingsverbanden, gespreid over de hele provincie.
- Samenwerking met WINOB.
- Samenwerking met andere provincies binnen het kader van de VVP.
- Samenwerking met het VCOB.
- Samenwerking met de VVBAD.
- Stimuleren van onderling overleg.
- Deskundigheids- en ervaringsuitwisseling tussen bibliotheekpersoneel door het stimuleren van onderling overleg en het verder uitbouwen van thematische werkgroepen.
- Het voorzien van projectsubsidies.
- Ondersteuning van concrete samenwerkingsprojecten tussen één of meer gemeenten, via het kanaal van de projectsubsidies (niet beperkt tot de regionale samenwerkingsverbanden).

- Organiseren van efficiëntieverhogend overleg binnen het Streekgericht Bibliotheekbeleid en binnen OVINO B.
- De dynamische rol van de OVINO B-stuurgroep verder uitbouwen.
- Maken van taakafspraken binnen de regionale samenwerkingsverbanden en op provinciaal niveau.
- Organiseren van een gestructureerd bovenlokaal overleg volgens de bottom-up-filosofie.
- Organiseren van de jaarlijkse algemene vergadering van OVINO B.
- Organiseren van contactvergaderingen voor de bibliothecarissen.
- Verbeteren van de communicatie door het stimuleren van tweerichtingsverkeer.
- Verbeteren van het intranet / website.
- Uitgave van een elektronische nieuwsbrief.
- Organiseren van studiereizen.

2. Beleidsdomein 2 : Bibliotheektechnologie

Algemene doelstelling :

Het aanbod en de dienstverlening van de openbare bibliotheken worden nog kwaliteitsvoller en klantgerichter door het aanwenden van bibliotheektechnologie en ICT-netwerking. Tevens wordt gestreefd naar een maximale beschikbaarheid van bibliotheekmaterialen voor de burger in alle Oost-Vlaamse gemeenten.

Concrete doelstellingen :

1. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken maken voor hun bibliotheekautomatisering gebruik van een gedeelde/geïntegreerde ICT-infrastructuur op bovenlokaal vlak.
2. Door toepassing van bibliotheektechnologie en ICT-netwerking wordt aan de Oost-Vlaamse burger een laagdrempelige toegang tot (virtuele) informatie geboden, ongeacht de locatie waar ze zich bevindt.
3. De efficiëntie van de bibliotheektaken wordt geoptimaliseerd door het herdenken van werkprocessen.
4. Het Interbibliothecair Leenverkeer tussen de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken wordt ondersteund en gestimuleerd.

Instrumenten en acties :

- Meewerken aan de uitbouw van een realistische VLACC II in samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap en de Oost-Vlaamse gemeenten.
- Uitbouwen van een Provinciaal BibliotheekSysteem volgens een ASP-model, door het verder ontwikkelen van OVINO B en de Provinciale Centrale Catalogus. Dit PBS dient zoveel mogelijk afgestemd te zijn op VLACC II.
- Uitbouwen van een intergemeentelijke netwerk-infrastructuur.
- Verder ontwikkelen van OVINO B.
- Organiseren van informaticaondersteuning voor lokale Oost-Vlaamse openbare bibliotheken.
- Aanbieden van lokale (virtuele) catalogi via Internet.

- Ondersteunen en begeleiden van vernieuwende initiatieven.
- Logistieke en financiële ondersteuning van het IBL.
- Aanbieden van een gebruiksvriendelijke en efficiënte IBL-module in het PBS.
- Het maken van collectieafspraken bevorderen en stimuleren binnen het kader van de regionale samenwerkingsverbanden.

3. Beleidsdomein 3 : De openbare bibliotheek als actor in de lokale gemeenschap : ondersteuning, publiekswerking en promotie.

Algemene doelstelling :

De bibliotheken vormen een belangrijke schakel in het lokale gemeenschapsleven en vervullen een actieve rol als promotor voor de leescultuur, als informatiecentrum, bij cultuurspreiding en educatieve werking.

Concrete doelstellingen :

1. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken weten zich gesteund bij het ontwikkelen van gerichte en kwaliteitsvolle acties, in samenwerking met verschillende actoren, om een zo breed mogelijk publiek te bereiken en een actueel imago van de openbare bibliotheek uit te dragen.
2. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken, gesteund door het Streekgericht Bibliotheekbeleid, ontplooiën een actieve werking naar specifieke doelgroepen.
3. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken zijn ingebed in de lokale gemeenschap en zijn voor de burger een vanzelfsprekende ontmoetingsplaats.

Instrumenten en acties :

- Samenwerking met het VCOB m.b.t. landelijke promotieacties.
- Ontwikkelen van kant-en-klare projecten.
- Verlenen van projectsubsidies.
- Organisatie en coördinatie van Provinciale promotiecampagnes in samenwerking met belangrijke mediapartners (bv De Weg naar Boekegem)
- Aanbieden van lezingen, tentoonstellingen en voorstellingen.
- Uitgave van keuzelijsten.
- Samenwerking met Rodekruisziekenhuisbibliotheken.
- Ter beschikking stellen van wisselcollecties die gericht zijn naar specifieke doelgroepen (bv grootletterboeken).
- Ondersteunen van projecten die zich richten naar specifieke doelgroepen (bv senioren).
- Verlenen van advies.

4. Beleidsdomein 4 : Consultancy, management en algemene ondersteuning.

Algemene doelstelling :

Het Streekgericht Bibliotheekbeleid bevordert het professionalisme in de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken, vermindert de individuele backoffice activiteiten en voorziet in een aangepast vormingsaanbod.

Concrete doelstellingen :

1. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken worden ondersteund bij de ontwikkeling van een professioneel management.
2. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken worden in hun lokaal personeelsbeleid ondersteund inzake vorming en tijdelijke personeelstekorten.
3. Via het Streekgericht Bibliotheekbeleid wordt een onderlinge taakverdeling tussen de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken gerealiseerd.
4. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken worden begeleid bij het ontwikkelen van vernieuwende processen inzake het openbare bibliotheekwerk.

Instrumenten en acties :

- Organiseren van management- en marketingopleidingen voor leidend bibliotheekpersoneel in samenwerking met de Oost-Vlaamse Bestuursacademie.
- Organiseren van gerichte opleidingen voor bibliotheekpersoneel in samenwerking met de Oost-Vlaamse Bestuursacademie.
- Aanleggen van een databank met beschikbare personen voor de opvang van tijdelijke personeelstekorten.
- Onderzoeken van de mogelijkheid tot het oprichten van een vervangingspool.
- Stimuleren van collectieafspraken binnen de regionale samenwerkingsverbanden.
- Ondersteunen van vernieuwende initiatieven inzake werkprocessen in de openbare bibliotheek.

5. Beleidsdomein 5 : Gedecentraliseerd Bibliotheekwerk.

Algemene doelstelling :

Elke inwoner van Oost-Vlaanderen heeft, ongeacht zijn woonplaats, toegang tot het aanbod van cultuur en informatie, via het netwerk van de openbare bibliotheken.

Concrete doelstellingen :

1. Onder impuls van het Streekgericht Bibliotheekbeleid streven de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken naar een adequate spreiding van bibliotheekdienstverleningen.

2. De Oost-Vlaamse openbare bibliotheken worden ondersteund bij het ontwikkelen van initiatieven inzake cultureel erfgoed.

Instrumenten en acties :

- Aanbieden en verder uitbouwen van wisselcollecties in samenwerking met één of meer bibliotheken.
  - Thematische pakketten
  - Aparte collectie opvraagbaar op titel
- Verder uitbouwen en ter beschikking stellen van een kwaliteitsvolle bovenbouwcollectie in samenwerking met de Stedelijke Openbare Bibliotheek Gent.
- Streven naar een grotere beschikbaarheid op korte termijn van veel gevraagde thematische wisselcollecties.
- Onderzoeken van de mogelijkheden om een efficiënt systeem voor het transport van de wisselcollecties naar de gemeenten te ontwikkelen.
- Ondersteunen van de centrumfunctie van gemeentelijke openbare bibliotheken.
- Inspelen op nationale acties m.b.t. cultureel erfgoed.
- Samenwerking uitbouwen met de Provinciale Dienst voor Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium.
- Samenwerken met overkoepelende organisaties inzake cultureel erfgoed (bv verbonden voor heemkunde).

HOOFDSTUK 3 : MIDDELENTOEWIJZING

Het decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal cultuurbeleid van 13 juli 2001 legt op dat elke provincie jaarlijks minimaal een bedrag van 1,6 euro per inwoner van de provincie moet besteden, voor het realiseren van de opdrachten van het Streekgericht Bibliotheekbeleid.

Voor het werkjaar 2002 voorziet het decreet een overgangsmaatregel. Het provinciebestuur moet elke gemeente voor een bedrag van 0,8 euro per inwoner van de gemeente subsidiëren als rechtstreekse ondersteuning van de werking van de openbare bibliotheek en daarbovenop moet de provincie minimaal een bedrag van 0,8 euro per inwoner van de provincie besteden aan de uitbouw van een Streekgericht Bibliotheekbeleid.

In Oost-Vlaanderen zal de rechtstreekse subsidie van 0,8 euro per inwoner van elke gemeente voor het werkjaar 2002 uitbetaald worden in 2002 met kredieten van 2002. Daardoor zal in 2003 het wettelijk voorziene budget van 1,6 euro per inwoner van de provincie volledig ter beschikking zijn voor de uitbouw van het Streekgericht Bibliotheekbeleid.

In de begroting van 2003 is een krediet van 2 286 408,00 euro voorzien voor de ondersteuning van de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken. Daarnaast is er een bedrag van 74 370,00 euro opgenomen voor de verdere uitbouw van het Ovinob-project. In totaal is er dus een budget van 2 360 778,00 euro ingeschreven in de begroting, dat kan besteed worden aan de uitbouw en ondersteuning van het Streekgericht Bibliotheekbeleid.

Vanaf 2004 zal er elk jaar minstens het wettelijk voorziene bedrag worden ingeschreven voor de uitbouw van het Streekgericht Bibliotheekbeleid.

Voor de uitbouw van het Streekgericht Bibliotheekbeleid voorziet de provincie Oost-Vlaanderen volgende personeelsbezetting :

- 1 bibliotheekconsulent niveau A in statutair verband
- 1 bibliotheekconsulent niveau A in contractueel verband in het kader van het project Streekgericht Bibliotheekbeleid
- 1 informaticus niveau A in contractueel verband in het kader van het project Streekgericht Bibliotheekbeleid
- 2 netwerkcatalografen niveau B in contractueel verband in het kader van het project Streekgericht Bibliotheekbeleid
- 1 medewerker niveau B in contractueel verband in het kader van het project Streekgericht Bibliotheekbeleid

HOOFDSTUK 4 : INDICATOREN

De effecten van het gevoerde Streekgericht Bibliotheekbeleid zullen beoordeeld worden aan de hand van kwantitatieve en kwalitatieve criteria. Aangezien we op dit ogenblik nog over onvoldoende kwantitatieve gegevens beschikken zal de eerste meting rudimentair blijven. Meer verfijnde indicatoren zullen in de loop van deze beleidsplanningsperiode ontwikkeld worden in onderling overleg met de Oost-Vlaamse openbare bibliotheken en met de andere Vlaamse Provincies.

Toch kunnen een aantal criteria reeds vooropgesteld worden :

4.1 Kwantitatieve criteria m.b.t. de beleidsdomeinen

Beleidsdomein 1 : Positieversterking van de openbare bibliotheken door samenwerking [netwerking]

- het aantal gemeenten dat deel uitmaakt van de regionale samenwerkingsverbanden
- het aantal aanwezige vertegenwoordigers van de sector en beleidsmedewerkers bij overlegfora, werkgroepen, bijeenkomsten, stuurgroepen, jaarlijkse algemene vergadering, ...
- het aantal deelnemers aan studiereizen

Beleidsdomein 2 : Bibliotheektechnologie

- het aantal gemeenten dat deelneemt aan het PBS
- het aantal raadplegingen van de PCC op Internet
- het aantal aanvragen en leveringen in het kader van het Interbibliotheecair leenverkeer.

Beleidsdomein 3 : De openbare bibliotheek als actor in de lokale gemeenschap : ondersteuning, publiekswerking en promotie

- het aantal deelnemers aan provinciale promotiecampagnes
- het aantal openbare bibliotheken die deelnemen aan provinciale promotiecampagnes
- het aantal verleende projectsubsidies
- het aantal deelnemers aan ondersteunende projecten
- het aantal openbare bibliotheken die ingaan op het aanbod van lezingen, tentoonstellingen en voorstellingen

Beleidsdomein 4 : Consultancy, management en algemene ondersteuning

- het aantal deelnemers aan vorming

Beleidsdomein 5 : Gedecentraliseerd Bibliotheekwerk

- het rendement van de regionale collectie

- het aantal uitgeleende themacollecties
- het aantal uitleningen uit de op titel opvraagbare collectie

4.2 Kwalitatieve criteria m.b.t. de beleidsdomeinen

Sommige aspecten van het Streekgericht Bibliotheekbeleid zijn eerder van kwalitatieve dan van kwantitatieve aard en kunnen het best onderzocht worden door middel van enquêtes.

Beleidsdomein 1 : Positieversterking van de openbare bibliotheken door samenwerking [netwerking]

- waardering van kwaliteit en beleving van formele en informele overlegmomenten
- waardering van de kwaliteit van de studiereizen
- evaluatie van de werking van de regionale samenwerkingsverbanden

Beleidsdomein 2 : Bibliotheektechnologie

- waardering van de organisatie en gebruiksvriendelijkheid van het Provinciaal Bibliotheekstelsel

Beleidsdomein 3 : De openbare bibliotheek als actor in de lokale gemeenschap : ondersteuning, publiekswerking en promotie

- evaluatie van het imago van de openbare bibliotheken

Beleidsdomein 4 : Consultancy, management en algemene ondersteuning

- evaluatie door bibliothecarissen en bibliotheekmedewerkers van vormingsmomenten

Beleidsdomein 5 : Gedecentraliseerd Bibliotheekwerk

- evaluatie van de collectievorming bij de wisselcollecties

BIJLAGEN

1. Lijst van de deelnemende bibliotheken aan het Ovinob-project

Aalst
Aalter
Assenede
Berlare
Beveren
Brakel
Buggenhout,
De Pinte
Deinze
Denderleeuw
Dendermonde
Destelbergen
Eeklo
Erpe-Mere
Evergem
Gavere
Gent
Geraardsbergen
Hamme
Kaprijke
Kluisbergen
Knesselare
Kruibeke
Kruishoutem
Laarne
Lebbeke
Lede
Lierde
Lochristi
Lokeren
Lovendegem
Maarkedal
Maldegem
Melle
Merelbeke
Moerbeke
Nazareth
Nevele
Ninove
Oosterzele
Oudenaarde
Ronse
Sint-Gillis-Waas
Sint-Laureins
Sint-Martens-Latem
Sint-Niklaas
Stekene
Temse
Waarschoot
Waasmunster
Wachtebeke
Wetteren
Wichelen
Wortegem-Petegem

Zeke,
Zelzate
Zingem
Zomergem
Zottegem
Zulte
Zwalm

2. Voorstel van samenstelling van de regionale samenwerkingsverbanden

8 samenwerkingsverbanden

- Regio Meetjesland
- Regio Waasland
- Regio Dendermonde
- Regio Aalst
- Regio N42
- Regio Vlaamse Ardennen
- Regio Zuid-Oost-Vlaanderen
- Regio Gent

Samenwerkingsverband Meetjeslandse bibliotheken

Sint-Laureins
Maldegem
Eeklo
Kaprijke
Assenede
Zelzate
Wachtebeke
Evergem
Waarschoot
Lovendegem
Zomergem
Nevele
Aalter
Knesselare

BiblioWaas

Sint-Niklaas
Lokeren
Moerbeke
Stekene
Waasmunster
Temse
Kruibeke
Beveren
Sint-Gillis-Waas

Regio Dendermonde

Dendermonde
Hamme
Zele
Berlare
Buggenhout
Lebbeke
Wichelen
Laarne
Wetteren

BibArt

Aalst
Lede
Erpe-Mere
Denderleeuw
Ninove
Haaltert

Route 42

Oosterzele
Sint-Lievens-Houtem
Zottegem
Lierde
Geraardsbergen
Herzele

ZOVLA

Nazareth
Zulte
Kruishoutem
Zingem
Zwalm
De Pinte
Sint-Martens-Latem
Gavere

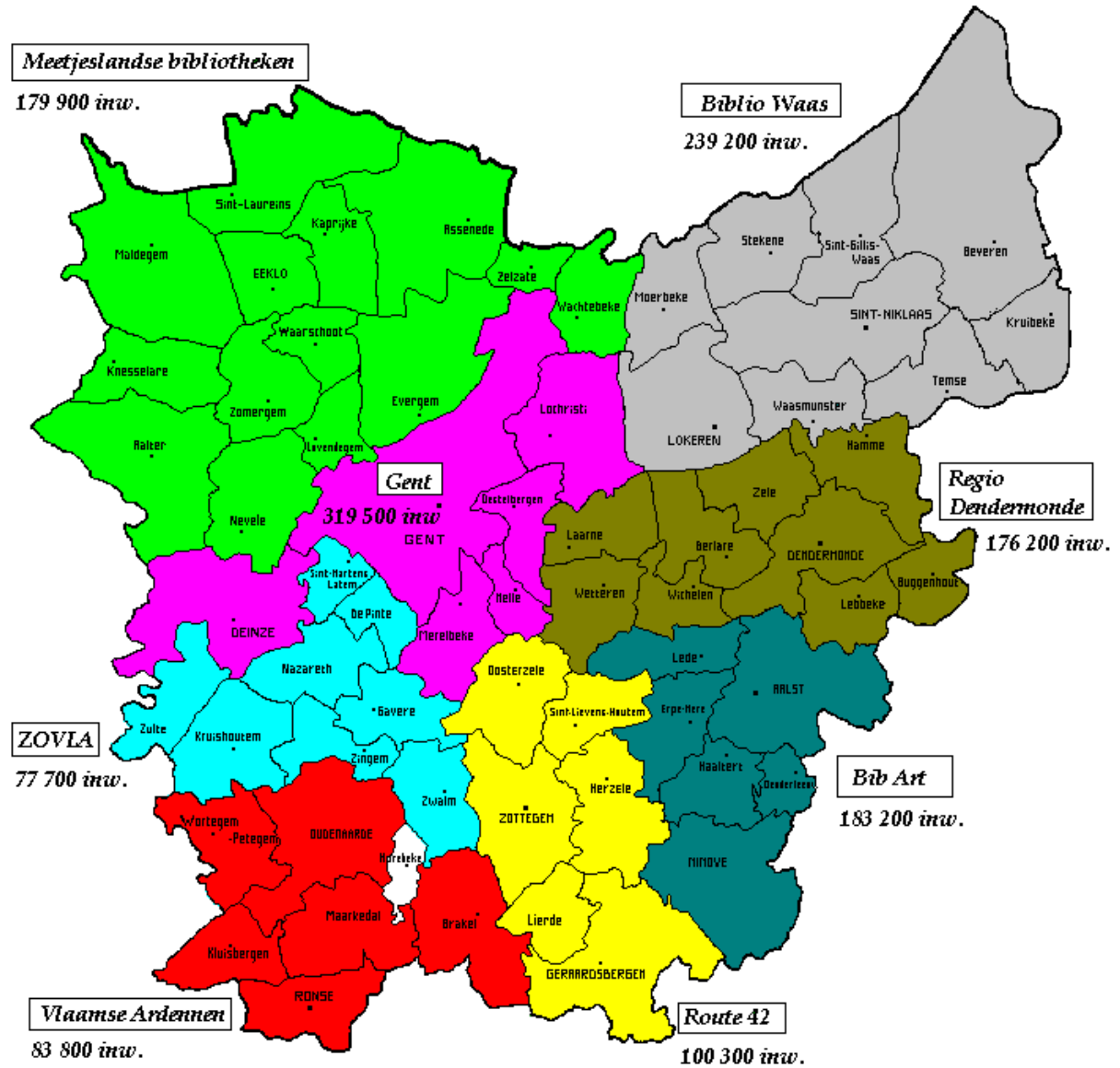
Regio Gent

Merelbeke
Deinze
Gent
Lochristi
Destelbergen
Melle

Vlaamse Ardennen

Wortegem-Petegem
Oudenaarde
Kluisbergen
Maarkedal
Ronse
Brakel

Overzichtskaart : voorstel regionale samenwerkingsverbanden

3. Samenstelling Provinciale Adviescommissie voor Openbaar Bibliotheekwerk

Vertegenwoordigers provinciebestuur :

- de heer gedeputeerde Jean-Pierre Van Der Meiren, gedeputeerde (voorzitter)
- mevrouw Hilde Bruggeman, provincieraadslid (ondervoorzitter)
- de heer Tom De Dobbelaer, provincieraadslid (ondervoorzitter)

Vertegenwoordigers gemeenten :

- Gent : de heer Frans Heymans (deskundige) en mevrouw Catharina Segers (mandataris)
- Aalst : de heer Mark De Neef (deskundige) en mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh (mandataris)
- Sint-Niklaas : de heer Luc De Backer (deskundige) en mevrouw Jeaninne De Boever (mandataris)
- Deinze : mevrouw Marianne Dossche (deskundige)
- Dendermonde : de heer Lieven Senepart (deskundige)
- Eeklo : mevrouw Martine Vermeire (deskundige)
- Lokeren : mevrouw Jozé Kuijpers (deskundige)
- Oudenaarde : mevrouw Els De Vos (deskundige)
- Ronse : de heer Jean-Pierre Duplessis (deskundige)
- Beveren : mevrouw Mireille Geerinck (deskundige)
- Geraardsbergen : de heer Etienne Hernou (deskundige)
- Ninove : mevrouw Jeanine Schamp (deskundige)
- Temse : mevrouw Marijke Dierickx (deskundige)
- Wetteren : de heer Karel Embrechts (deskundige)
- Zottegem : de heer Marc Lievens (deskundige)
- Assenede : mevrouw Carine Christiaen (deskundige)
- Kruishoutem : mevrouw Carine Anecaert (deskundige)
- Nazareth : mevrouw Ann Van De Vijver (deskundige)
- Filiaalwerking : de heer Joseph Bruneau (deskundige)

Ambtenaren :

- Andrea De Kegel, directeur 9de directie
- Carine Stevens, diensthoofd dienst 91
- Patrick Van Damme, bibliotheekconsulent
- Frans De Buck, bestuurssecretaris
- Mireille Decabooter (secretaris), medewerker

4. Convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Provincie Oost-Vlaanderen m.b.t. de organisatie van het Streekgericht Bibliotheekbeleid

Tussen enerzijds

De Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordigd door de Vlaamse regering in de persoon van de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken

hierna te noemen “de Vlaamse Gemeenschap”

En anderzijds

De Provincie Oost-Vlaanderen, vertegenwoordigd door de heer Herman Balthazar, gouverneur, de heer Albert De Smet, provinciegriffier, en de heer Jean-Pierre Van Der Meiren, gedeputeerde voor cultuur, handelend in uitvoering van het besluit van de provincieraad d.d. 8 mei 2002,

hierna te noemen “de provincie”

wordt overeengekomen wat volgt:

Hoofdstuk 1: Doel

Artikel 1.

§ 1. Het convenant geeft uitvoering aan de artikelen 11, 12, 13, 39 en 46 van het decreet van 13 juli 2001 houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid, hierna “het decreet” te noemen, met betrekking tot het voeren van een streekgericht bibliotheekbeleid door de provincie.

§ 2. Het convenant bepaalt het kader waarbinnen het streekgericht bibliotheekbeleid in de provincie gestalte krijgt. Het provinciaal beleidsplan geeft de concrete acties aan.

Artikel 2.

Het provinciale bibliotheekbeleid heeft tot doel te komen tot een meer effectieve en efficiënte bovenlokale bibliotheekwerking op basis van een doordacht regionaal systeem van lokale bibliotheekvoorzieningen, die een antwoord geven op de steeds wijzigende informatiebehoeften van de gebruikers en die leiden tot een verbetering van de maatschappelijke rol en relevantie van de openbare bibliotheek. Bijzondere aandacht gaat hierbij naar vernieuwende processen. Om dit doel te bereiken zal de provincie ondersteuning bieden aan en samenwerkingsverbanden opzetten met en tussen de gemeentelijke openbare bibliotheken.

Hoofdstuk 2: Opdrachten binnen een streekgericht bibliotheekbeleid

Artikel 3.

De provincie concretiseert, in overleg met de overige provincies, de opdrachten binnen een streekgericht bibliotheekbeleid, zoals bepaald in art. 13 van het decreet, in een beleidsplan. De concretisering van de dienstverlening, zoals bepaald in art. 13, 5° van het decreet moet aanvullend zijn op de bepalingen van de beheersovereenkomst, bedoeld in art. 17, §3 van het decreet.

Artikel 4.

Het streekgericht bibliotheekbeleid bestaat uit 5 clusters van opdrachten. Deze clusters omvatten de 10 opdrachten voor het streekgericht bibliotheekbeleid, zoals bepaald in art. 13 van het decreet.

▪ **Cluster 1: Netwerking**

Bevorderen van contacten met en tussen de openbare bibliotheken onderling en met andere actoren inzake bibliotheekwerking, leescultuur, informatie en documentair erfgoed. . Stimuleren van onderling overleg en taakafstemming tussen de bibliotheken om te komen tot een optimalisering van de dienstverlening en versterking van de maatschappelijke rol.

▪ **Cluster 2: Bibliotheektechnologie**

Opbouw van de informatica-ondersteuning van de openbare bibliotheken.

Opbouw van een provinciaal bibliotheekstelsel, afgestemd op de Vlaamse centrale catalogus, zoals deze ontwikkeld wordt door het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken (VCOB).

Organisatie van een interbibliothecair leenverkeer (gekoppeld aan een provinciaal bibliotheekstelsel) met o.a. coördinatie collectievorming, gebruikersfaciliteiten en gepersonaliseerde dienstverlening

▪ **Cluster 3: De openbare bibliotheek als actor in de lokale gemeenschap: ondersteuning, publiekswerking en promotie**

Stimuleren van een actieve rol van de openbare bibliotheek in de lokale gemeenschap inzake leescultuur, informatie en cultuurspreiding. Versterken van de maatschappelijke rol van de openbare bibliotheek in het lokale gemeenschapsleven.

Publiekswerving, publieksgerichte werking, doelgroepenwerking, promotie en imagovorming, zijn taken die door de provincies zullen georganiseerd worden in overleg met het VCOB, de v.z.w. Rodekruisziekenhuisbibliotheken en andere partners die een bijdrage leveren aan een streekgericht bibliotheekbeleid.

▪ **Cluster 4: Consultancy, management en algemene ondersteuning**

Ondersteuning op het vlak van management, beheer en taakverdeling, niet zozeer voor elke bibliotheek afzonderlijk, maar wel binnen een netwerk van verschillende bibliotheken samen.

Verzorgen van kwalitatieve opleidingen in functie van een verbetering van het management en de vernieuwde ontwikkeling van het openbaar bibliotheekwerk. Opbouw en opvolging van een systeem om tijdelijke personeelstekorten van de openbare bibliotheken te kunnen opgevangen binnen de eigen regio.

▪ **Cluster 5: Gedecentraliseerd bibliotheekwerk**

Opbouw en ontwikkeling van een systeem van wisselcollecties ten behoeve van de openbare bibliotheken.

Coördinatie inzake gezamenlijke afspraken rond collectie-uitbouw

Ontwikkelen van initiatieven inzake het documentaire erfgoed.

Hoofdstuk 3: Werkwijze

Artikel 5.

§ 1. De Vlaamse Gemeenschap installeert een beleidsoverleg over het streekgericht bibliotheekbeleid. Dit overlegorgaan bestaat uit de Vlaamse minister, bevoegd voor cultuur, de provinciale beleidsverantwoordelijken inzake cultuur en vertegenwoordigers van de Vlaamse en provinciale administratie. Dit beleidsoverleg kan uitgebreid worden met andere partners.

Het beleidsoverleg komt minstens éénmaal per jaar samen onder voorzitterschap van de minister of zijn afgevaardigde.

Het secretariaat van het beleidsoverleg wordt waargenomen door de Vlaamse administratie.

§ 2. In functie van dit beleidsoverleg rapporteert de provinciale administratie aan de Vlaamse administratie over de realisatie van het provinciaal beleidsplan. De provincie maakt daarbij een evaluatie van de participatiegraad van elke gemeente aan het streekgericht bibliotheekbeleid.

Artikel 6.

Het beleidsplan vertrekt vanuit een situatieschets van het provinciaal beleid met betrekking tot het openbaar bibliotheekwerk, vergezeld van een sterkte-zwakte analyse, waarna algemene en concrete doelstellingen worden geformuleerd, alsmede de effecten die men wil bereiken, de middelen die hiervoor worden ingezet en de indicatoren op basis waarvan de resultaten kunnen worden gemeten. In het beleidsplan moeten bovendien worden beschreven :

1° de wijze waarop de inspraak van alle gemeenten wordt georganiseerd, zoals bepaald in art. 12 van het decreet

2° de samenstelling van het adviesorgaan zoals bepaald in art. 46, § 2 van het decreet

3° de bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden binnen de streekgerichte bibliotheekwerking, zoals bepaald in art. 12 van het decreet

4° de wijze waarop de provinciale initiatieven binnen het streekgericht bibliotheekwerk afgestemd zijn op de projecten van het VCOB inzake netwerking, centrale catalogisering en collectieve producten en diensten.

Artikel 7.

§ 1. Het beleidsplan, opgesteld voor een periode van zes kalenderjaren, wordt goedgekeurd door de provincieraad en wordt ingediend bij de Vlaamse administratie voor 15 november van het kalenderjaar volgend op de vernieuwing van de provincieraad. Het beleidsplan loopt tot en met het kalenderjaar volgend op de vernieuwing van de provincieraad.

§ 2. In afwijking van art. 7, §1 van dit convenant wordt het eerste beleidsplan ingediend voor 15 november 2002 en loopt het tot en met 31 december 2007.

Artikel 8.

Voor 31 januari van het jaar volgend op de indiening van het beleidsplan, deelt de minister aan het provinciebestuur mee of het beleidsplan al dan niet in overeenstemming is met de bepalingen van het decreet. Indien het beleidsplan niet in overeenstemming is met de bepalingen van het decreet, heeft het provinciebestuur drie maanden tijd om het beleidsplan aan te passen. Daarop heeft de minister twee maanden tijd om het aangepaste beleidsplan te beoordelen. Indien het aangepaste beleidsplan evenmin voldoet aan de bepalingen van het decreet, legt de minister het beleidsplan voor aan de Vlaamse regering en het Vlaams parlement met een voorstel tot gepaste maatregelen.

Artikel 9.

§ 1. Het provinciebestuur maakt na drie jaar een tussentijdse evaluatie op van het beleidsplan met een mogelijke bijsturing, zoals bedoeld in art. 46, §1 van het decreet. Het aangepaste beleidsplan wordt voor 1 november van het vierde jaar van het beleidsplan opgestuurd naar de Vlaamse administratie.

§ 2. De tussentijdse evaluatie van het eerste beleidsplan gebeurt in 2005.

Hoofdstuk 4: Participatie van de gemeenten aan het streekgericht bibliotheekbeleid

Artikel 10.

Het provinciebestuur zal zoals bepaald in art. 12 van het decreet, de gemeenten actief betrekken bij de streekgerichte bibliotheekwerking door alle gemeenten inspraak te geven bij de opmaak, de uitvoering en de evaluatie van het beleidsplan, bij de indeling van de verschillende gebieden waarin de samenwerking gestalte krijgt en bij de ontwikkeling van de specifieke instrumenten.

Artikel 11.

De diensten waarop de openbare bibliotheken beroep kunnen doen worden omschreven in het beleidsplan.

Hoofdstuk 5: Duur en inwerkingtreding

Art. 12. Het convenant geldt in principe voor onbepaalde duur. Herziening is evenwel steeds mogelijk op gemotiveerde vraag van één van beide partijen. Een eerste evaluatie van het geheel van het openbaar bibliotheekbeleid, m.i.v. dit convenant, zal bovendien opgemaakt worden tegen eind 2005 (o.a. aan de hand van de uitkomsten van het kerntakendebat tussen de verschillende bestuursniveaus).

Art. 13. Het convenant treedt onmiddellijk in werking.

5. Interprovinciaal voorstel tot concept Provinciaal Bibliotheekstelsysteem

Engagement tot samenwerking in een schaalgroottemodel

De provinciebesturen engageren zich om mee te werken aan het realiseren van de doelstellingen van het nieuwe Vlaamse bibliotheekdecreet. Om de ambities van dit decreet te realiseren is schaalvergroting volgens een welbepaald scenario noodzakelijk.

Door het uitbouwen van provinciale bibliotheeksystemen willen de provinciebesturen

- actief meewerken aan de realisatie van de doelstellingen in het nieuwe Vlaamse bibliotheekdecreet;
- komen tot een samenwerkingsmodel met het VCOB en de lokale bibliotheken, waarbij alle partijen complementaire taken uitvoeren. Elk bestuur voert daarbij uit wat best op haar niveau gebeurt.
- de provinciale opdracht van streekbestuur concreet toepassen op de bibliotheekwerking;
- door schaalvergroting de samenwerking tussen bibliotheken bevorderen en het beleid van de lokale bibliotheken helpen optimaliseren;
- door een netwerkdimensie aan de automatisering toe te voegen de (elektronische) dienstverlening aan het publiek helpen verbeteren.

Waarom *provinciale* bibliotheeksystemen?

- **Bibliotheekgebruikers**

De klant krijgt via het bibliotheekstelsysteem in alle bibliotheken en vanuit elke plaats het aanbod van meerdere bibliotheken (collectie, diensten en faciliteiten) op eenzelfde wijze aangeboden.

Zie bijlage 1, rubrieken gebruikersdiensten (a), bibliotheekdiensten (b), communicatieplatforms (f).

- **Bibliotheken**

Het is aangewezen de bibliotheekautomatisering op provinciale schaal te centraliseren wegens redenen van beheersbaarheid, betrokkenheid en bereikbaarheid. In het kader van streekgericht bibliotheekbeleid, kan een provinciaal bibliotheekstelsysteem een hefboom/platform zijn voor structurele samenwerking tussen de lokale bibliotheken, het afstemmen van aanbod en diensten, enz. De ervaring van WINOB (West-Vlaanderen) en OVINO (Oost-Vlaanderen) leert dat enkel een provinciaal bibliotheekstelsysteem voldoende betrokkenheid van de lokale bibliotheken kan realiseren, een uitdrukkelijke vraag van de sector zelf.

Zie bijlage 1, rubrieken bibliotheekdiensten (b) en systeembeheer (c).

- **Beleidsverantwoordelijken**

Een provinciaal bibliotheekstelsysteem biedt perspectieven voor een geïntegreerde ICT-infrastructuur naar gemeenten. Via dit soort netwerking kan eveneens worden voorzien in een toegang naar andere instellingen en een platform voor een adequate gemeentelijke, intergemeentelijke en provinciale beleidsvoering.

Zie bijlage 1, rubrieken netwerking (d) en beleidsinformatie (h).

1. SCHAALGROOTTEMODEL

Dit is het scenario waarin we willen samenwerken : dingen beter doen door ze op de juiste (niet de grootst mogelijke) schaal te doen. Schaalgrootte heeft voordelen maar kan ook nadelen hebben. Om de voordelen te verkrijgen en de nadelen te vermijden moet men de juiste schaalgrootte vinden.

Om de doelstellingen van het nieuwe bibliotheekdecreet te bereiken, komt het er op aan dat alle actoren, het VCOB, de provincies en de bibliotheken, hun schouders zetten onder het zelfde project. Er moet een positieve stuwning op gang komen opdat de lokale bibliotheken dit initiatief helpen laten slagen en om te voorkomen dat het VCOB of de provincies alle touwtjes zelf in handen zouden willen (blijven) houden.

Het VCOB erkent dat de provincies, en met name West- en Oost-Vlaanderen en recent ook Limburg, door schaalvergroting reeds veel gerealiseerd hebben, en de provincies zullen erkennen dat, wat catalografie betreft, de schaalvergroting in de huidige situatie nog niet ver genoeg gaat. Bewijs daarvan zijn de verschillende catalogi (Vlacc I, Winob en Ovinob) die nu naast en door elkaar heen gebruikt worden.

1.1. Voordelen van schaalvergroting

Automatisering en het gebruik maken van netwerkdiensten kan de bibliotheekwerking ten goede komen, zowel op het vlak van de organisatie als wat de dienstverlening aan de gebruiker betreft. Nochtans zijn individuele bibliotheken meestal niet in staat om deze voordelen ten volle te benutten. Schaalvergroting kan een uitkomst bieden. Hierbij moeten de kosten en de baten zorgvuldig tegenover elkaar worden geplaatst en moeten zowel de Vlaamse als de provinciale overheid rekening houden met een investering in deze stap voorwaarts.

- Bij sterk gedecentraliseerde bibliotheekwerking is de organisatorische, technische en financiële draagkracht van de meeste POB's vrij gering. Door een gebrek aan hoog gekwalificeerd personeel binnen de bibliotheeksector kunnen openbare bibliotheken de technologische uitdagingen niet op hun eentje aan. Wanneer een aantal technische beheerstaken centraal worden uitgevoerd, betekent dit geenszins een uitholling van de rol van de bibliothecaris. Dit is zeker niet het geval bij het beheer van een of meerdere servers, een netwerk, het onderhoud en de upgrade van software... Wanneer deze taken centraal worden uitgevoerd, **komt lokaal meer tijd beschikbaar voor het echte werk van culturele intermediair.**
- Met de uitbouw van een centraal beheerd bibliotheekstelsel kan de **samenwerking tussen de bibliotheken** worden bevorderd en is pas echt sprake van streekgericht beleid.
- Schaalvergroting zal per saldo, na optelling van de kosten die lokaal, regionaal en centraal worden gemaakt, niet automatisch minder kosten. Er is een zeker economisch voordeel mogelijk door het centraliseren van dure services op het vlak van informatica, zeker als voor een betaalbare

netwerkformule wordt gekozen. Anderzijds moet de operatie niet gezien worden als een besparingsmaatregel, maar als het creëren van de mogelijkheid om met vergelijkbare middelen **een veel uitgebreidere dienst** te verlenen.

- De verbetering van de dienstverlening **door automatisering kan sneller gaan**. Een bibliotheek alleen heeft niet altijd de middelen en de mogelijkheden om webdiensten uit te bouwen, om uitgebreide gebruikers- en gebruiksinformatie te verzamelen en beschikbaar te stellen. De (technologische en organisatorische) schaalvergroting door het bibliotheekstelsel biedt de mogelijkheid voor diverse bibliotheekdiensten, die een openbare bibliotheek minder makkelijk of met minder rendement zelf kan organiseren. Die bibliotheken dienen hun bibliotheekautomatisering niet meer zelf te organiseren. Het beheer, onderhoud en helpdesk gebeuren centraal.
- **De bibliotheekgebruiker krijgt de dienstverlening die hij in deze tijd verwacht**. Hij krijgt via het bibliotheekstelsel in alle bibliotheken en vanuit elke plaats het aanbod van meerdere bibliotheken (collectie, diensten en faciliteiten) op eenzelfde wijze aangeboden.

1.2. Gevaren van schaalgrootte

- De technische risico's worden groter en **de technische haalbaarheid wordt kleiner** naarmate de centralisatie toeneemt. De technische en organisatorische maatregelen die men tegen deze risico's neemt, verminderen het gebruikerscomfort. Te grote centralisatie kan betekenen dat het gebruikerscomfort onvoldoende wordt. Bij centralisatie moet meer geïnvesteerd worden in bedrijfszekerheid, in veiligheid en in netwerken dan bij lokaal geplaatste systemen. Een centrale panne op een gemeentelijke server treft minder personen dan een centrale panne op een voor heel Vlaanderen werkende server, die dan ook meervoudig moet worden uitgevoerd, op een redundant uitgevoerd netwerk, met complexere beveiligingsmaatregelen, met eventueel zelfs een compleet uitgewerkt disaster recovery scenario.
- Hoe groter de projecten **hoe kleiner de organisatorische slaagkans**. De administratie wordt logger, de obstakels zijn groter, het rendement van persoonlijk enthousiasme is niet meer evident.
- **Klantenbinding en klantenondersteuning worden moeilijker** naarmate de afstand tussen het centrum en de periferie vergroot. Hier speelt zowel de fysieke afstand (kilometers) als de administratieve afstand (beleidsniveaus) een rol. De betrokkenheid van de lokale bibliothecaris verdwijnt wanneer teveel beslissingen genomen worden in gremia waar hij/zij geen contact mee onderhoudt. Om deze reden werden in de loop van de geschiedenis intercommunales opgericht, en werden sommige taken naar provincies toegeschoven.

1.3. Het vinden van de juiste schaalgrootte

De juiste schaalgrootte is die waarbij het niveau waarop specifieke diensten worden georganiseerd zodanig gekozen is dat economische, strategisch-organisatorische en psychologisch schaalvoordelen het grootst zijn.

- Zo weinig mogelijk taken moeten dubbel uitgevoerd worden. Het economisch rendement van automatisering moet maximaal zijn.
- De voorspelbare administratieve vertraging moet minimaal zijn.
- De betrokkenheid van alle actoren moet maximaal zijn.

Concreet zou het model van schaalvergroting er dan als volgt uitzien: migratie van een groot aantal lokale bibliotheeksystemen naar een beperkt aantal gecentraliseerde provinciale bibliotheeksystemen die gekoppeld worden aan één Vlaamse centrale catalogus. De uitbouw van provinciale bibliotheeksystemen kan ook de implementatie van de Vlaamse centrale catalogus vereenvoudigen en versnellen.

Externe bronnen

2. VOORWERP VAN HET SCHAALGROOTTE-MODEL

2.1. Concept “product” in de bibliotheeksector

Het is mogelijk om voor het product dat de bibliotheken aanbieden voordelen te verkrijgen door schaalvergroting. Dat zou men kunnen bereiken door een centraal inkoopbureau op te richten, of door bepaalde op de bibliotheekgebruiker gerichte diensten centraal aan te bieden (diensten over internet bijvoorbeeld). In dit document hebben we het niet over samenwerking op het vlak van bibliotheekaanbod. Het schaalgroottemodel betreft voornamelijk het werk van de bibliothecaris : de opbouw van de bezitscatalogus, de administratie van gebruikers en gebruik. In dat verband zal gestreefd worden naar een verdere uitwerking van het centrale-catalogusmodel (Vlacc) en van schaalvergroting op het vlak van bibliotheekautomatisering.

In de bibliotheeksector zoals in de uitgeverijwereld is het goed om **het product** waarmee we bezig zijn (dat vooral uit informatie bestaat) duidelijk te onderscheiden van de **informatie over het product**, die bedoeld is om het product onder de aandacht te brengen of die nodig is om het product goed te beheren. Dat, en enkele andere onderscheiden zijn onontbeerlijk voor een heldere redenering.

De bibliotheeksector biedt aan zijn klanten producten aan. Deze producten hebben doorgaans een handelswaarde en worden door de bibliotheken gekocht of gehuurd en aan de klanten uitgeleend of verhuurd. Het gaat om de klassieke bibliotheekmaterialen op allerlei *draggers*, maar het gaat ook om toegangsrechten tot netwerken (in de eerste plaats tot het Internet) en tot informatie (in databanken, encyclopedieën) of licenties, tot bepaalde sites of diensten. Alles wat de beleidsmaker belangrijk vindt om de bibliotheekgebruiker aan te bieden is “*product*”. Het feit dat Internettoegang aanwezig is in de bibliotheek (en iemand daarvoor betaalt) maakt het tot een *product*. Wanneer het gebruikt wordt om toegang te verkrijgen tot andere producten, is het een *kanaal* of een *drager*.

Informatie over deze producten, zoals titelbeschrijvingen, (citatens uit) recensies enzovoort, maakt deel uit van de marketing die het product heeft meegekregen (of zou moeten meekrijgen) bij de producent (om de bekendheid te vergroten, om het sterker onder de aandacht van potentiële kopers te brengen), of van de marketing van de bibliotheek om de gebruiker tot meer consumptie (meer ontlenen) aan te zetten. Het spreekt vanzelf dat recensies als onderdeel van een publicatie (een krant, een tijdschrift, een e-zine...) zelf ook “product” zijn. Wanneer de titelbeschrijvingen door een bedrijf of door de overheid worden samengebracht in een databank, is deze databank wel weer een verkoopbaar product.

2.2. Het product van het schaalgroottemodel

Het is niet evident dat het product van de bibliotheeksector deel uitmaakt van het schaalgroottemodel dat hier wordt gepresenteerd. Er zijn reeds pogingen geweest om centraal bibliotheekmaterialen aan te kopen, en zelfs Internettoegang werd in het bestaande model reeds centraal aangekocht (BibNet) en ter beschikking gesteld.

Als het de bedoeling is om breedbandige Internettoegang, Internetdiensten, streaming media, databanklicenties enzovoort, centraal in te kopen en al of niet gratis aan de bibliotheken aan te bieden, dan kunnen oude modellen hiervoor worden opgediept of bestaande modellen verbeterd.

Het schaalgroottemodel dat ons voor ogen staat heeft betrekking op andere, administratieve functies, waarvan men reeds enige tijd probeert ze te centraliseren, of die nog voornamelijk lokaal ingevuld worden en hierdoor bepaalde voordelen van schaalgrootte ontberen.

3. DE GEAUTOMATISEERDE FUNCTIES

De **geautomatiseerde functies** zijn in drie domeinen onder te verdelen: de referentiecatalogografie, het collectiebeheer en het uitleenbeheer. Deze drie functiegroepen kan men plaatsen naast vergelijkbare functies in een bedrijfsmodel: naast de productie, het stockbeheer en het winkelbeheer.

- De referentiecatalogus omvat productinformatie, die aangevuld kan worden met systematische aanduidingen (SISO, genre, doelgroepaanduidingen) en met bijkomende achtergrondinformatie (recensies, flapinformatie, enz.) die nut kunnen hebben bij de collectievorming en bij de keuzevorming van de bibliotheekgebruiker. De attendering van de bibliothecaris op nieuwe en interessante materialen kan komen (en komt) vanuit de hoek van de producenten, maar kan gestructureerder verlopen vanuit de samensteller van de referentiecatalogus.
- Het collectiebeheer (beheer van de collectie van de bibliotheekmaterialen die een bibliotheek bezit) vangt aan met de selectie en de bestelling, tot het werk, compleet met toevoeging van bezitskenmerken en opname in de collectiecatalogus, ter beschikking komt van de gebruiker. De collectieverantwoordelijke gebruikt hierbij de referentiecatalogus en de toegevoegde informatie, en de informatie die hij heeft over het gebruik en de interesses van zijn gebruikers.
- Het uitleenbeheer is de automatisering van de "bewegingen" in de bibliotheek, en omvat eveneens het beheer van de gebruikers. Deze kunnen vanuit de bibliotheek geattendeerd worden op nieuwe aanwinsten, kunnen reserveren en ontlenen.

Om de decretale opdracht inzake informaticaondersteuning van de lokale bibliotheken zo efficiënt mogelijk uit te werken, pleiten de provinciebesturen voor een strategisch schaalgroottemodel, waarbij voor elk van de volgende functiegroepen de schaalgrootte wordt gekozen die de kans op slagen maximaliseert.

De drie functiegroepen die hierbij van elkaar gescheiden moeten worden zijn (1) de bouw en het onderhoud van een centrale referentiecatalogus, (2) het collectiebeheer en de bouw van een overkoepelende bezitscatalogus, en (3) het uitleenbeheer inclusief IBL (interbibliothecair leenverkeer).

Wij proberen van elk functiegroep de strategisch belangrijke aspecten weer te geven door de domeinen te vergelijken met gewone economische processen.

3.1. De referentiecatalogus

De informatie die een titelbeschrijving bevat van een bibliotheekmateriaal (een monografie, een meerdelig gedrukt materiaal, muziekmaterialen in fysieke, soms complexe samenstelling (muziek-cd's met boekje, multimedia-cd's, complexe leermaterialen...), tijdschriften en afzonderlijke tijdschriftartikelen, bibliotheekmaterialen in niet-fysieke vorm (e-books, e-zines, streaming audio en video...) is nodig voor de bibliothecaris die zijn collectie wil aanvullen, en voor de bibliotheekgebruiker die naar informatie of naar een specifiek werk op zoek is.

Catalografie is in wezen een uitloper van het productieproces. Een titelbeschrijving is "productinformatie", en vergelijkbaar met het toevoegen aan een product van de bijsluiter en de streepjescode; in het beste geval levert de producent de correcte bijsluiter en zal de catalograaf de productinformatie van alle producten van alle leveranciers eenvormig in een databank opslaan.

Catalografie behelst het aspect titelbeschrijving van alle denkbare bibliotheekmaterialen die samen een bibliotheekcollectie kunnen vormen en die nodig is voor de bibliotheekadministratie bij het samenstellen van een evenwichtige collectie. Het attenderen van collectieverantwoordelijken op aangekondigde en nieuw beschikbare materialen (vgl. marketing) is niet typisch een vorm van catalografie, maar het is wel evenzeer een taak die in het verlengde van het productieproces ligt en het hoort dus tot deze "functiegroep".

Catalografie is daarna ook (en vooral) nodig opdat de bibliotheekgebruiker de informatie zou vinden die hij/zij zoekt. En, aangezien zowel de collectieverantwoordelijke als de bibliotheekgebruiker soms niet genoeg hebben aan de informatie in titelbeschrijvingen, kan in ruimere zin onder deze opdracht worden verstaan het verzamelen van allerlei informatie die verband houdt met een virtuele of fysieke collectie: recensies, knipsels, op het Internet aanwezige losse informatie, enz.

De catalogiserende organisatie zal informatie in de vorm van trefwoorden, themawoorden, aanduiding van leeftijd- en leesniveau, van genre, SISO en ZISO-code toevoegen.

Voor de beschrijving van bibliotheekmaterialen bestaan doorgaans standaarden en indien deze nog onvoldoende geconsolideerd zijn moet de maker van de beschrijving de gebruikte standaarden voldoende communiceren naar de verantwoordelijken van de andere functiegroepen.

De referentiecatalogus wordt doorzocht door de professionele bibliothecaris en de beschrijvingen worden door hem overgenomen in de collectiecatalogus. Tussen de eigenaar van de referentiecatalogus en de bibliothecaris zal een overeenkomst bestaan voor het gebruik en het overnemen van de titelbeschrijvingen.

3.2. Het collectiebeheer

De referentiecatalogus is niet de databank die de bibliotheekgebruiker rechtstreeks raadpleegt. De gebruiker doorzoekt de **collectiecatalogus**, waar hij

niet alleen informatie vindt over de materialen, maar ook informatie over de actuele beschikbaarheid en de bibliotheek en het filiaal waar het materiaal zich bevindt.

Als we de catalografie beschouwen als een uitloper van het productieproces, dan is het collectiebeheer vergelijkbaar met het voorraadbeheer van een commerciële onderneming, bijvoorbeeld een warenhuis, dat producten koopt bij allerlei producenten in binnen- en buitenland, en ook bij de lokale producenten. De collectie is het geheel van bibliotheekmaterialen die een bibliotheek aan zijn leden aanbiedt. Dit kunnen zowel fysiek aanwezige als virtuele materialen zijn (ook Internettoegang en Internetdiensten).

Het collectiebeheer behelst aspecten zoals de **selectie** van de materialen (met zicht op de aanwezige evenwichten of onevenwichten, met informatie over het algemeen gebruikersprofiel waarvoor de selectie wordt samengesteld), **de besteladministratie**, **de afwerking** en het uit de collectie verwijderen van materialen voor onderhoud of reparatie, voor archivering of vernietiging, enzovoort.

De geautomatiseerde functies zijn de besteladministratie, en de opbouw en het beheer van de collectie- of bezitscatalogus.

De bezits- of collectiecatalogus is een voorziening die de bibliothecaris aan zijn gebruikers aanbiedt. Hij hergebruikt hierbij de productinformatie die hij uit de referentiecatalogus haalt. Of de gebruikte technologie er nu in bestaat om de data te kopiëren, of om de databanken te koppelen, is hierbij niet meer dan een technische en geen functionele vraag.

Discussie kan wel ontstaan bij de vraag of de collectieverantwoordelijke de vrijheid niet moet behouden om nog eigen accenten toe te voegen, of toegevoegde codes te wijzigen (SISO-code, doelgroepaanwijzingen, trefwoorden, ... toevoegen of weglaten...), meegeleverde recensieteksten weg te laten of aan te vullen met andere standpunten.

Een bezitscatalogus is duidelijk een instrument van de lokale bibliotheekwerking en het zal op deze manier georganiseerd moeten worden. Als hij centraler wordt opgeslagen, dan is dat omdat een ander niveau beter in staat is om hem op het Internet te publiceren, en om hem beter te kunnen gebruiken bij het uitleenbeheer.

De gebruikers hebben ook voordeel aan het kunnen doorzoeken van catalogi van andere bibliotheken. Daarom moeten zij naast de catalogus van specifieke bibliotheken, ook een algemene catalogus van alle exemplaren van een groter aantal bibliotheken, of zelfs alle Vlaamse bibliotheken kunnen doorzoeken.

3.3. Het uitleenbeheer

Het laten gebruiken van de materialen, daar gaat het om. Zoals het in het warehouse erop zal aankomen om de materialen die in stock zijn langs de kassa te laten passeren, zal het succes van de lokale bibliotheek o.a. gemeten worden aan het gebruik van de collectie.

Tot het uitleenbeheer rekenen we alles waar een bibliotheekgebruiker bij komt kijken: het registreren van gebruikers, het reserveren van uitgeleende materialen door gebruikers, het attenderen van gebruikers, het aanbieden van catalogusinformatie (op kaartjes of elektronisch) en andere hulpmiddelen, het registreren van ontleningen, gebruik of abonnementen, het beheer van het gebruikersbestand voor allerlei activiteiten.

Door interbibliothecaire samenwerking kan een bibliotheek ook het beheer verzorgen van de uitlening van materialen van derden.

Wanneer het uitleenbeheer centraal wordt georganiseerd is het beter mogelijk om statistisch relevante gebruiksinformatie te verzamelen en ter beschikking te stellen van de collectieverantwoordelijken.

4. SAMENWERKING EN TAAKVERDELING

Belangrijk is dat de lokale bibliotheken instemmen met dit project van schaalvergroting. Het VCOB is het best geplaatst om in overleg met de uitgeverijen de centrale referentiecatalogus te onderhouden. De collectiecatalogus van een bibliotheek, en bij uitbreiding van alle bibliotheken voor IBL-doeleinden, wordt beheerd door de provincies, die ook de PBS als webdienst aan de bibliotheken aanbieden. Het VCOB attendeert de bibliothecarissen van nieuwe materialen en verrijkt dit aanbod met allerlei nuttige informatie, zoals recensies. De bibliotheek (geautomatiseerd door de provincies) attendeert de gebruikers en organiseert het IBL.

4.1. De partijen

Aangezien het hier gaat over een schaalgroottemodel, spreekt het vanzelf dat de nieuwe taken aan de organisaties op Vlaams of op provinciaal niveau toegewezen zullen worden.

Het **VCOB** bevindt zich centraal in de beste positie om met de producenten in overleg te treden.

De provincies hebben veel ervaring met overleg met de lokale bibliotheken, voor wie ze al generaties dienstverlenend optreden. Belangrijke resultaten op het vlak van operationele samenwerking en centralisatie zijn tot nu toe op provinciaal vlak geboekt. De top van de bibliotheekstructuur werd tot nu toe gevormd door de centrale, d.i. provinciale bibliotheken.

Lokale bibliotheken (POB) zullen moeten gevraagd worden in te stemmen met en bereid zijn mee te werken met de voorgestelde oplossing. Toetreding tot het nieuwe scenario zal op vrijwillige basis moeten gebeuren.

4.2. Centrale referentiecatalogus VLACC II

De situatie die dient te verdwijnen is die waarbij titelbeschrijvingen meerdere malen worden aangemaakt, door de lokale bibliothecaris, of door meerdere centrale catalografie-organisaties.

Aangezien de referentiecatalografie in wezen verwerking is van productinformatie, kan deze – zoals veelvuldig reeds gebeurt – toegeleverd worden door de producenten. In de meeste gevallen is de producent een grote uitgever; in het geval van lokale en zeldzame producties (streekgeschiedenis,...) lijkt het aangewezen dat de bibliothecaris die het werk in zijn collectie wil opnemen de catalografie verzorgt.

Het voorstel is dat het VCOB voor de opbouw en het onderhoud van de referentiecatalogus verantwoordelijk is en verantwoordelijk is. Het VCOB dient dit zodanig te realiseren dat de titelbeschrijvingen, zij het in eerste instantie in onafgewerkte vorm of in CIP-formaat, tijdig aan bibliotheken ter beschikking gesteld kunnen worden ten behoeve van de besteladministratie.

- Centrale catalografie (minstens 90 % van de lokale behoeften): te organiseren in overleg met de sector van de producenten (de uitgeverijen). Het bestaande model (COB's) kan overgenomen worden en centraal sterker aangestuurd verder werken. De bestaande catalogi kunnen het beste geconsolideerd worden.
- Lokale catalografie (max. 10 % van de lokale behoeften): hier moet beslist worden of de beschrijving van de lokale productie (lokale heemkundige monografieën, tijdschriften, enzovoort) in de centrale referentiecatalogus moeten komen, of eerder thuishoren in de bezitscatalogus. In het eerste geval moet het VCOB de mogelijkheid aan de lokale bibliotheken aanbieden om titelbeschrijvingen aan te leveren, bijvoorbeeld in een ASP-model.

Ook de attendering kan het best op het meest centrale niveau georganiseerd worden: hier kan het VCOB een ordenende en objectiverende rol spelen tegenover de uitgeverijen.

4.3. Provinciaal bibliotheekstelsel met bezitscatalogi

Het provinciaal bibliotheekstelsel zal administratieve beheerssoftware (i.e. bedrijfsvoering: IBL, uitleeninformatie, enz.) voorzien. De elektronische catalogus en het reservatiesysteem worden geïmplementeerd in het PBS.

De meeste functies zullen ook over het Internet aan de gebruikers beschikbaar worden gesteld.

De geconsolideerde bezitscatalogus voor IBL zal volgens ons het best op provinciaal niveau, als bijproduct van de bibliotheeksystemen, worden aangelegd.

5. NETWERKVOORZIENINGEN

De privacy-aspecten van de databanken en het dataverkeer in verband met en over het bibliotheekgebruik en de -gebruikers zijn kritisch. Er zijn weinig bandbreedte-issues (behalve wanneer men producten aan de gebruikers online beschikbaar wil stellen). Qua beschikbaarheid is vooral de baliefunctie tijdens de openingstijden van de bibliotheken kritisch. De meeste functies kunnen bovenop een of andere netwerktoegang worden voorzien. De baliefunctie moet een hogere beschikbaarheidsgarantie krijgen, eventueel met een backup lijn.

5.1. Behoeften

Er worden duidelijk verschillende beschikbaarheids-, beveiligings- en bandbreedtevereisten opgelegd aan de netwerkvoorzieningen die nodig zijn voor de verschillende functies. Wanneer een bibliotheekbezoeker in de rij staat om een set boeken en andere materialen te laten registreren voor ontlending, mag er niets fout gaan en mag de rij niet door te trage netwerken opgehouden worden. Bovendien mogen de gegevens in verband met zijn ontleengeschiedenis en zijn lezersprofiel onder geen beding door wie dan ook zichtbaar gemaakt kunnen worden.

Beschikbaarheid: de hoogste beschikbaarheid (nooit uitvallen) wordt verwacht van de centrale bezits- of collectiecatalogus, en van de bibliotheeksystemen. Dit zijn voorzieningen die niet alleen redundant (dubbel uitgevoerd) opgesteld moeten worden maar ook steeds bereikbaar moeten zijn.

Bandbreedte: het netwerk en de toepassingen mogen voor de meest kritische functies ook niet vertragend werken. Bandbreedte zal in combinatie met reactietijden van de toepassingen gemeten moeten worden en vergeleken worden met de metingen bij gewone client-servertoepassingen in een LAN-opstelling.

Beveiliging: tegen corruptie en verlies van gegevens (door softwarefouten, [virus]aanvallen, menselijke invoerfouten), en tegen ongeoorloofde toegang en ongeoorloofd gebruik (om privacy redenen).

5.2. Bestaande netwerkformules

Indien niet gekozen wordt voor meer dan driehonderd in lokale netwerken opgestelde toepassingen maar voor centraler opgestelde applicaties in een ASP (application service provider) model, dan moet met enkele bestaande netwerkformules rekening worden gehouden:

PubliLink: dit netwerk wordt gebruikt voor on-line bankzaken, voor e-mail en voor via een primitieve technologie verlopende netwerkdiensten van organisaties zoals de VDAB, het Rijksregister, de Kruispuntbank en OMOB. Er worden geen loketdiensten (die beschikbaarheidsgaranties of bandbreedte vereisen) via dit netwerk aangeboden. De beschikbaarheid is voor de huidige gebruiksdoeleinden aanvaardbaar. De beveiliging gaat niet verder dan het beveiligen van router tot router. Belgacom wil dit netwerk moderniseren door alle verkeer via BiLAN te laten verlopen en door het aanbieden van secure e-mail en in de toekomst zelfs smartcard-technologie voor toegangsbeveiliging.

BiLAN: is een gesloten netwerk waarop vooral bedrijven aangesloten zijn via allerlei technologieën, gaande van gehuurde lijnen, via ISDN tot ADSL (Office, voor een onbepaald aantal werkstations, en GO, voor enkele). De beveiliging gebeurt op het niveau van firewalls. De beschikbaarheidsgaranties zijn redelijk. De bandbreedte kan gekocht worden.

CIPORT, C-NET, ...: gesloten netwerken op basis van huurlijnen in een sternetwerk. Beide leveranciers zullen in de nabije toekomst overschakelen op BiLAN.

Internet, VPN: over een openliggende Internetverbinding kan beveiliging georganiseerd worden zodat een VPN (virtual private network) ontstaat. De beschikbaarheid en de bandbreedte zijn vooral afhankelijk van de Internetprovider en dit kan in sommige gevallen tegenvallen. De beveiliging kan gaan van user-id en wachtwoord als toegangbeveiliging en SSL voor de encryptie van de lijn, tot een hardware-firewall bij de gebruiker in combinatie met smartcard-toegangsbeveiliging.

VERA: VERA biedt in Vlaams-Brabant aan de lokale besturen een gesloten netwerk aan in drie uitvoeringen: een sternetwerk met ISDN-lijnen, aansluiting op het BiLAN-netwerk, en VPN's met hardware-firewalls bij de gebruiker. De beveiliging wordt met een centrale firewall en actieve scanning van het fysieke netwerk georganiseerd.

5.3. Nodige voorzieningen

Netwerk voor catalografie: zowel voor het werken met de bezitscatalogus als voor toelevering van data aan de centrale referentiecataloog door de POB zelf (voor lokale producten; indien dit scenario wordt gekozen) gaat het over minder kritische informatie (niet privacy-gevoelig, niet [milli-]seconden-kritisch). Beveiliging is alleen nodig tegen corruptie en verlies van gegevens (door softwarefouten, [virus]aanvallen, menselijke invoerfouten), en tegen ongeoorloofde toegang (hacking). Tolerantie tot 95 % beschikbaarheid tijdens

kantooruren volstaat. Toegang gewoon over Internet met wachtwoordbeveiliging lijkt voldoende. Geen noemenswaardige volumes, dus geen bandbreedtevereisten.

Hoe performant het netwerk moet zijn voor het beheer van de centrale referentiecatalogus, is een zaak voor het VCOB. Indien deze databank niet centraal, maar door een aantal daartoe geselecteerde POB's verder wordt aangemaakt, moet de netwerkverbinding tussen deze organisaties en de centrale databank uiteraard voldoen aan beschikbaarheids-, bandbreedte- en beveiligingsvereisten.

Netwerk voor de bibliotheekbezoeker: Voor zover de bibliotheekbezoeker gebruik maakt van de on-line bezitscatalogus (en van de geconsolideerde databank met het bezit van alle bibliotheken), kan toegang tot het Internet; (bijvoorbeeld beschikbaarheid via Internetprovider, met ADSL, of via BibNET), voldoende zijn. De norm moet zijn dat de bibliotheekbezoeker niet minder comfort heeft dan wie thuis, op school, op het werk de databanken ondervraagt.

Wanneer we spreken over on-line beschikbaar gestelde collecties (streaming media, on-line encyclopedieën enz.) valt de netwerkzorg op het eerste zicht samen met het product. Veel hangt ervan af wat men beschikbaar wil stellen, wie het betaalt, of men het ook thuis kan gebruiken. Zoals eerder gesteld, valt dit buiten de scope van dit verhaal.

Netwerk voor de ASP-bibliotheeksoftware: de baliefunctie is kritisch (tijdens de openingsuren van de bib), minder kritisch buiten de openingsuren van de bib, evenals andere functies. Dataverkeer en databanken zijn zeer privacygevoelig. Qua beschikbaarheid, bandbreedte en beveiliging moeten dezelfde normen gehanteerd worden als voor andere loketdiensten die gemeenten aanbieden en die als ASP-formule worden beheerd.

Een ISDN-verbinding naar BiLAN lijkt als netwerkformule meer aangewezen dan de tegenwoordig soms onvoldoende stabiele ADSL-aansluiting op dit netwerk. Eventueel kunnen met Belgacom betere (en duurdere) SLA-voorwaarden worden afgesproken voor ADSL, of kan een constructie worden opgezet met ISDN als backup netwerk (voor direct inbellen op de server) wanneer de ADSL-verbinding of BiLAN zouden uitliggen.

De toegangsbeveiliging zal het best met behulp van een PKI (public key infrastructure, digitale handtekening, versleuteling) en smartcardtechnologie georganiseerd worden.

Bijlage A bij Interprovinciaal voorstel tot concept Provinciaal Bibliotheeksyteem

Programma van eisen Provinciaal Bibliotheek Systeem

a. Gebruikersdiensten

Basis

- PBS moet het mogelijk maken om een aantal diensten on line aan te bieden:
  - gebruiker kan de beschikbaarheid en de uitleenstatus van de materialen on line bekijken
  - gebruiker kan zelf verlengen
  - gebruiker kan rechtstreeks reserveren
  - gebruiker kan rechtstreeks documentaanvragen plaatsen en opvolgen
  - gebruiker kan aankoopsgesties doen
- PBS moet het mogelijk maken om vanuit elke plaats de lenersinformatie op te vragen:
  - openstaande boetes
  - uitleningen
  - reservaties
- PBS leidt tot één lenerskaart die bruikbaar is in de openbare bibliotheken van een provincie

Op termijn

- PBS moet het mogelijk maken om een aantal diensten on line aan te bieden
  - gebruiker kan zichzelf inschrijven (mits de nodige controle)
  - gebruiker krijgt de keuze om een persoonlijke lenershistoriek bij te houden
  - gebruiker kan kiezen in welke bibliotheek het gereserveerde document wordt opgehaald
- PBS moet het mogelijk maken om m.b.t. lenersinformatie
  - lenersprofielen te kunnen invullen
  - kiezen uit voorgeselecteerde profielen
- Gebruiker wordt geattendeerd op het bijna verstrijken van de uitleentermijn
- PBS leidt tot één lenerskaart die bruikbaar is in alle Vlaamse openbare bibliotheken
- PBS moet de mogelijkheid creëren om op termijn de financiële verrichtingen en tarieven eenvormig af te handelen

b. Bibliotheekdiensten

- PBS is het hulpmiddel voor interbibliothecair leenverkeer (IBL), onder meer via speciale modules (zoals IMPALA)
- PBS biedt informatie betreffende de bewaarfunctie van de bibliotheek
- PBS biedt informatie betreffende het afvoerbeleid

- PBS heeft koppeling met de besteladministratie
- PBS beschikt over een gemeenschappelijk lenersbestand
- Binnen het PBS wordt op een beheersbare manier overleg met het werkveld georganiseerd. Op die manier wordt de betrokkenheid van het werkveld gerealiseerd of behouden. Het aspect betrokkenheid is zeer belangrijk bij het al of niet welslagen van het project.
- De bibliotheken bepalen zelf welke pc's voor welke functie bruikbaar zijn.
- PBS stelt speciale werkinstrumenten ter beschikking voor de creatie van primaire en secundaire info, elektronische documentatiemappen, gemeenschapsinfo.

c. Systeembeheer

- Het centraal ter beschikking stellen van hard-ware (bijvoorbeeld gemeenschappelijke servers), waardoor er op lokaal niveau minder apparatuur zal nodig zijn.
- Een aantal beheersmatige taken kunnen onttrokken worden aan het lokale niveau waardoor meer tijd kan besteed worden aan de kerntaken van de bibliotheek.
- Ter beschikking stellen van webruimte om de eigen lokale catalogus en info over de lokale bib te presenteren op het net
- Op provinciaal niveau de expertise ontwikkelen, die niet altijd lokaal aanwezig is, en ter beschikking stellen.
- Informatica-ondersteuning bieden.

d. Netwerking

- Het op provinciaal vlak aanbieden aan de gemeenten van een horizontaal geïntegreerde netwerkstructuur met voldoende bandbreedte, die toelaat niet alleen bibliotheek- maar ook andere diensten of informatie centraal ter beschikking te stellen. Op die manier kunnen participatieve netwerkstructuren op een intermediair niveau worden opgezet.
- Via dit soort netwerking kan ook toegang naar andere soorten bibliotheken of instellingen voorzien worden (bv. provinciale bibliotheken, musea, wetenschappelijke bibliotheken [bv CAGEWEB], schoolbibliotheken ...).

e. Lees-, luister- en kijkbevorderingsfuncties

- PBS biedt attenderingsdiensten aan op basis van voorgeselecteerde profielen
- PBS biedt interesseprofielen aan op basis van de eigen leenhistoriek of die van andere leners

f. Communicatieplatforms (4 vormen van communicatie)

- van bib naar individuele gebruiker (attendering, maningen ...)

- van bib naar groepen gebruikers (sluitingsdagen, activiteiten ...)
- van gebruikers naar bibliotheek (ideeën- en klachtenlijn, aankoopssuggesties, mogelijkheid tot integrale kwaliteitszorg ...)
- tussen gebruikers onderling (uitwisseling lees-, kijk- en luisterervaringen)

g. Gemeenschapsinformatie

- koppeling aan (provinciale) databases met info over mensen, plaatsen, organisaties, activiteiten (binnen de perken van de wet op de privacy)
- adressengids met presentatie van alle openbare bibliotheken (met verwijzing naar homepage van elke OB)

h. Beleidsinformatie

- ontwikkeling van parameters die beleidsinformatie (i.f.v. kwaliteitszorg, collectieprofielen, enz.) genereren

Bijlage B bij Interprovinciaal voorstel tot concept Provinciaal Bibliotheeksyteem

Programma van eisen Vlacc II

a. Titelbeschrijving

- Catalogiseren gebeurt gemeenschappelijk en on line
- Voor de aanmaak van titelbeschrijvingen wordt ook beroep gedaan op externe bronnen die gemeenschappelijk ter beschikking gesteld worden
- Catalogiseren gebruikt uniforme regels
- De Centrale Catalogus levert een maximale beschrijving
  - van alle informatiedragers (met een duidelijke materiaalverwijzing)
  - via authority-files (auteurs, titels, trefwoorden, themawoorden)
  - onderdelen worden beschreven (delen van omnibussen, verzamelcd's, tijdschriftartikelen ...)
  - retrospectieve catalografie
  - elke informatiedrager wordt slechts eenmaal maar dan zo volledig mogelijk beschreven
  - een titelbeschrijving moet niet noodzakelijk in eerste instantie volledig geleverd worden. Omwille van de snelheid kan een beperkte beschrijving in eerste instantie voldoende zijn. De bibliotheek moet er wel automatisch op geattendeerd worden wanneer de volledige beschrijving beschikbaar is
- De voorlopige titelbeschrijving dient zo snel mogelijk geleverd te worden (gericht op verwerving). Snelheid van leveren van titelbeschrijvingen is van groot belang. Op het moment dat de bibliotheken zouden ondervinden dat ze zelf eerder een titelbeschrijving kunnen maken, wordt het hele systeem op de helling gezet.
- Kwaliteitsbewaking door geautoriseerde catalografen is noodzakelijk.
- Onderwerpsniveau :
  - themawoorden
  - trefwoorden
  - leeftijd- en leesniveau
  - genres
  - SISO
  - ZIZO
- Analytische annotaties :
  - korte inhoudsopgaven, teasers ...
  - koppelingen met bijvoorbeeld klankopnamen, filmfragmenten ...
- Attendering op nieuwe uitgaven voor elke bibliotheek (op basis van collectieprofielen) dient overwogen te worden.

b. Faciliteiten

- Centrale Catalogus is, samen met het PBS, een hulpmiddel voor IBL.
- Collectieprofielen dienen het aankoopbeleid te ondersteunen.
- Attendering op nieuw verschenen materialen.

- Uitbouw van een virtuele bib in Vlaanderen.
- Centrale Catalogus is het instrument voor hypertextrelaties.
- Raadplegen van inhoudsopgaven tijdschriften.
- Raadplegen van samenvattingen/besprekingen.
- Gemeenschappelijke aanschaf en gebruik van elektronische info.
- Consortiumvorming voor afsluiten van gemeenschappelijke licenties.
Ontsluiting www door Webwijzer.
- Raadpleging van en koppeling aan andere databanken.
- Digitale vragenbanken.